

Organizacija vaš Siguriteto thaj Kooperacija ani Europa

Departmento vaš e Manušikane Hakaja/čačipena/, Decentralizacija thaj Komunitetija

CIVILNIKANI REGISTRACIJA MANUŠENGI SAVE SI KATAR E ROMANE,
AŠKALIJENGERE THAJ EGIPTJANONGERE KOMUNITETIJA
ADAVA SO ARAKHLJA PES KOTAR O RODIPE

11 DECEMBRO 2006 – 15 JANUARI 2007

SO KA ARAKHEN ANDRE

1. LILESKORO SUMARUM.....	5
2. ANGLEDER DŽANDE INFORMACIJE.....	6
3. METODOLOGIJA.....	9
4. INFORMIRIBASKO NIVELO/DIGRA/ VAŠ E KP-ESKERE REKOMANDACIJE SO SI PHANGLE E CIVILNO REGISTRACIJASAR E ROMENGE. AŠKALIJENGE THAJ EGIPTJANONGE.....	9
5. TAKSE VAŠ E CIVILNO REGISTRACIJA.....	12
<i>5.1. POKIMATA THAJ AVIPE PE KOMUNAKERE TAKSE.....</i>	<i>12</i>
<i>5.2. NAPOKINIBE/MUKIBE/ POKINIBASTAR PE KOMUNAKERE TAKSE.....</i>	<i>14</i>
6. KOMUNAKERE INICIJATIVE VAŠ LOKHEDER CIVILNO REGISTRACIJA PE ROMA, AŠKALIJE THAJ EGIPTJANURA.....	16
<i>6.1. LOKHIBASKERE KERIMATA.....</i>	<i>16</i>
<i>6.1.1. LEIBE MOBILNO TIMIJA VAŠ E REGISTRACIJA.....</i>	<i>23</i>
<i>6.1.2. INICIJATIVE KOTAR MCO THAJ MRO VAŠ E ROMA, AŠKALIJE THAJ EGIPTJANURA, TE PRINDŽAREN PES E CIVILNO REGISTRACIJASAR.....</i>	<i>24</i>
<i>6.1.3. KOORDINACIONO KERIPENA SA E INTERESANTONGE.....</i>	<i>26</i>
6.2. FLEKSIBILNO KERIPENA.....	27
<i>6.2.1. EVIDENTIJA SO SI LENDINE KOTAR E MCRC SAR PE ZORASAR PALDINE/ISPIDINE/ TE DŽAN PESKE.....</i>	<i>27</i>
<i>6.2.2. EVIDENTO SAVO SA E KOMUNAKERE CENTRURA LANA BAŠ E CIVILNO REGISTRACIJA SAR IDENTITETO PE KRITERIUMIJA VAŠ REGISTRACIJA.....</i>	<i>30</i>
<i>6.2.3. PROCEDURE E SVEDOKONCAR.....</i>	<i>34</i>
<i>6.2.4. PERSONALNO DEIPE APLIKACIJA.....</i>	<i>38</i>
7. KAMPANJAKERE EFEKTIJA.....	41
8. REKOMANDACIJE.....	45

Harni/tikni/skurto/ forma thaj definicije

Civilno registracija: vaš akava/kodo/ reporto e alava/lafija/vorbi/ „civilno registracija,, phenena kaj adala si lafija so vakerena kaj kerela pes lafi baši civilno statuseskiri registracija thaj registracija so phenela kaj sijen Kosovakere themutne, sar so phenela o kanuni/zakono/.

Normalno themutnengiri registracija: vaš akava/kodo/ reporto e alava/lafija/vorbi/ „normalno themutnengiri registracija,, phenel registriribe vaš e manuša sar Kosovakere themutne sar so phenela i legislacija/kanuni/zakono/.

Civilno registracija: vaš akava/kodo/ reporto e alava/lafija/vorbi/ „civilno registracija,, phenen kaj kerela pes lafi baš e neve bijame čhavengoro registriribe, phrandibaskoro registriribe, meribaskoro registriribe, ja palem/vaj/ javer civilno statusi sar so si vakerdino ki legislacija/kanuni/zakono.

AoK: Asambleja e Kosovaki

Rekomandacije: OPM-eskere Rekomandacije Zuraribe e Politikako baš e Iranibaskere Politike thaj Procedure, 24 maj 2006

CoE: Europako Konsili

CRPK: Civilno Hakajengoro/Čačimaskoro Programo Kosovo

DRC: Danskako Našle manušengo Konsili

FCNM: CoE-skiri Konvencija baš e Nacionalno Minoritutura

GTZ: Gesllchaft fur Technishe Zusammenarbeit

ICMC: Internacionalno Katolikonkgi Komisija baš i Migracija

MAP: Civilno Asamblejako Prezidento

MCO: Civilno Komunitetongoro Ofiso

MCSO: Komunakoro Ofiso baši Civilno Statuso

MCRC: Komunakoro Centro baši Civilno Registriribe

MLGA: PISG Minsiteriumo baši Lokalno Gavernoskiri Administracija

MoIA: PISG Ministeriumo baši Andrune Buča

MoU: Haljovibaskoro Memorandumo

MPS: PISG Ministeriumo baši Phutardo/publično/ Serviso

MRO: Komunengoro Manuš baši Manuša so iranena pes palpale

MT: OmiK Komunengoro Timo

MWG: Komunengiri Bučaki Grupa baši Manuša so iranena pes palpale

NCA: Norvegijako Khangirako Pomaškeribe/dejbe dumo/ažutipe/
NGO: Na Gavernoskiri Organizacija/Birajipnaskiri Organizacija/
OmiK: OSCE-eskiri Misija ano Kosovo
OMIK RC: OmiK-oskere Regionalno Centrija
OPM: PISG-esko Premiereskoro Ofiso
OISG: Provizionalno Institucije kotar o Korkorutno Gaverno
PMU: PISG-esko Pilot Komunakiri Khedin
PWD: Manuša harnjarde kabilipasar
RoS: Republika Srbija
SFRY: Socijalistikani Federativno Republika Jugoslavija
UNHCR: Khetanutne Nacijengo Učo Komesaro vaš Našle Manuša
UNMIK: Khetanutne Nacijengiri Administracijakiri Misija ano Kosovo
UNMIK CCR: UNMIK-eskoro Centralno Civilno Registro
UNMIK CCR liloru: UNMIK-eskoro Centralno Civilno Registresko informacijengoro liloru baš
e procedure pe Civilno Registracija thaj Dokumentija
UNMIK/DCA: UNMIK-eskoro Departmenti vaš e Civilno Administracija

1. Lileskoro Sumarum

Ko 24 maj 2006 berš o Ofiso e Premiereskoro (OPM) ano Kosovo kerda e Rekomandacijen vaš e Politike thaj Procedure ko Iranibaskere Politike (Rekomandacije) thaj kerdas e Provizijalno Institucije ano Korkorutno-Gaverno (PISG) te šaj „te sugurinel kaj i registracija vaš e Roma, Aškaliye thaj e Egiptjanura ka ovel kompletirimi ko avutne šov čhona/masek/. Baši akala grupe o registracijakoro proceso ka kerel pes bilovengo. „Ko septembro 2006 berš e Khetanutne Nacijengoro Učo Komesaro baši Našle Manuša ano Kosovo (UNHCR) astarda te kerel kampanja baši registracija e manušengiri katar akala komunitetija thaj te del pes dumo vaš akija OPM-eskiri akcija.

Kotar o decembro 2006 dži ko januari 2007 berš e OSCE-eskiri Misija ano Kosovo (OmiK) kerdas monitoringo upral e komunengiri praktika baš i registracija e bidokumentirime manušengiri save so avena katar e romane, aškaliyengere thaj egiptjanongere komunitetura. Akava reporti sikavela o rezultatija katar adava monitoringo.

I implementacija akala Rekomandacijengiri sine negativno afektirimi katar o fakti kaj e rekomandacijen nane legalno zoralipe, na sine distribuirime/dende/ adekvatno ko relevantno komunakere ofisija thaj pali adava na sine olenge bičhalde skrinisarde instrukcije e detaloncar save si e obligacije baši olengiri implementacija ko centralno PISG thaj e komune.

Varekana/nesavo drom/ nesave komune na lije sama baši akala Rekomandacije, ja palem na ginavde/giljavde/ olen. Salde nekobor komune kerde konkretno aktivnostija ki fasilitacija pe Romengi, Aškaliyengi thaj Egiptjanongi registracija thaj numa šov na rodinde love kotar e Roma, Aškaliye thaj Egiptjanija vaš olengoro civilno statuseskiri registracija. Odolestar sostar na sine adekvatno skrinisarde instrukcije but komune na kerde fleksibilnpo aktivitetija baši akija civilno registracija e Romengi, Aškaliyengi thaj Egiptjanongi.

O reporti sikavela thaj nesave pozitivno praktike kotar nesave komune so šaj te den kontribucija ko majodorutne aktivnostija so ka kerel o PISG.

Te phagel pes i rota kotar i ekskluzija katar e civilno registracija sar jekh pharo thaj kompleksno proceso, khamela pes te den zor vi o centralno gaverno, sar vi e komunengere institucije. Ko akala Rekomandacije thaj e inicijative kotar o UNHCR te vazdel pes jekh kampanja baš e Romengiri, Aškaliyengiri thaj e Egiptjanongiri registracija sar nadokumentirime manuša, e civilno insititucije baši registracija trubuj te len dumo/žutipen/arka/ ktoar e centralno thaj komunakere PISG. Butivar akija registracija dikhela pes sar jekh tikno problemi numa ačhola pe sa e invovirime manuša thaj kotar sa e PISG te aktuelizirinel pes akava problemi registracijasar thaj te del pes leske bareder sama.

2. Angleder džande informacije

O Artiklo 16 kotar e Internacionalno Dokumenti baši Civilno thaj Politikane Hakaja¹/čačipena/ phenel: „sakone manuše isi hakaja/čači/ baši adava te ovel prendžardo sar persona anglal o kanuni/zakoni/„. I civilno registracija si fundamentalno funda/baza/ baši avipe dži ko civilno, politikane, ekonomikane, socijalno thaj kulturakere hakaja/čačipena/. Trujal i civilno registracija e persona/muje/manuše/ isi oleskoro/olakoro identite angla o kanuni/zakono/ thaj šaj sikavel peskiri juridikani situacija thaj legalno statuso ande peskiri familija, ja palem ando them/societa/. Cvilno statuseskoro registro si jekhutno oficijalno publično/phutardino/ dokumento savo so sikavela o civilno statuso. I civilno registracija si but importantno/mahat/važno/ soske sikavela e manuškoro bijanipe anglal o zakono. Adava phenela kaj prendžarela pes e bijame manuškoro anav, hakaja kotar savo manuš našti crdel pes thaj savo so sikavela kaj o manuš si integralno kotar e themestar thaj si teli sa e juridikane relacije. E manunšen save naj lendine ki civilno registracija o them našti te prendžarel e legalno sistemasar thaj von našti te keren save vi te ovel legalno validno aktija. Akala manuša si crdipe ki rig kotar olengere hakaja/čačipena/ thaj obligacije ando them.

O UNHCR phenel kaj maškar 20 thaj 40% kotar e Romka, Aškalije thaj Egiptjanura save so dživdinena/trajin/ ando Kosovo nane registririme sar themutne manuša,² thaj si teli o riziko te oven bithemeskere manuša.³ Džanindoj kaj e informacije baši e Roma, Aškalije thaj Egiptjanija thaj olengiri populacija ano Kosovo si kotar 34,000⁴ dži ko 35,500⁵, thaj o numero e Romengo, Aškaliengo thaj Egiptjanongo bizi dokumentija šaj te ovel maškar 6,800 thaj 13,600 manuša. Te phenas vi kodo kaj, jekh baro numero kotar e manuša, Roma, Aškalije, Egiptjanura save so si kotar o Kosovo thaj akana dživdinena/trajin/ ande buteder Europakere thema save so trubuj te oven bičaldine palpale ano Kosovo⁶ sostar von majodori na pherena e kondicije te ačhoven ko

¹ Adoptirimi/lendini/ baš e somnatura, ratificiribe thaj akcesija kotar e Khetnutne Nacijengeri Asamblejakiri rezolucija 2200 A (XXI) kotar 16 decembro 1966 berš; avilo ki zor ko 23 marto 1976 berš ki korelacija artiklosar 49.

² UNHCR Kosovo – Šerutne Manuškoro Ofiso ki Misija (OCM), Protekcijakoro ktor, Civilno registracija vaš e RAE komunitetija ando Kosovo – Akcijako Plano, juli, rigori/patrin/ 1.

³ Paše dži ko artiklo 1 kotar e Khetanutne Nacijengiri Konvencija baši o Statuso e Bithemeskere manuškoro: „...o lafi/alav/vorba/ bithemeskere manuša, si asavke manuša save so na preperena ko nijekh them thaj teli nijekh zakono., Akija Konvencija si adoptirimi/lendini/ ko 28 novembro 1954 berš ki Konferencija baš o Ekonikano thaj Socijalno Konsileskiri rezolucija 526 A (XVII) ko 26 aprilo 1954 berš. I Konvencija avili ko zor ko 6 juni 1960 berš sar so phenela o artiklo 39.

⁴ UNHCR Kosovo, Protekcijako Departamento, Civilno registracijaki Kampanja baši RAE komunitetija ano Kosovo – Akcijako Plano, juli 2006 berš, rigori/patrin/ 1. UNHCR gindinel akj i RAE populacija ano Kosovo genel 34,000 manuša kolendar 11,000 Roma thaj 23,000 Aškalije thaj Egiptjanura.

⁵ Pregonibe e manuškoro džaindijali pali e komunengoro profili kerdino kotar e OSCE Misija ano Kosovo (OmiK) thaj ikaldino ande veb rigori: <http://osce.org/kosovo/13982.html>. Akala profilija si prekerdine ko maj thaj juni 2006 berš.

⁶ Sar so phenela e UNMIK-oskoro Ofiso vaš e Komunitetija, Palpale bičhalde manuša thaj Minoritetengere buča (OCRM) o numero kotar e manuša save so iranena pes palpale ando Kosovo pherela tele ko periodi ko 2004 berš (4,048 manuša) ko 2005 berš (3,745) thaj ko 2006 berš (3,598). Totalno ko akava periodi genela 11,427 manušen kolendar 5,177 (43,3%) sine deportirime numa kotar i Germanija. Sar so sasa konfirmirimo ko khedipe baši „Readmisijakere procedure ano Kosovo – drom angli amende,, organizirimo kotar o OCRM ande Priština ko 16 mart 2007 berš, paše 100,000 Kosovarija dživen bizo legalno statusi ko europakere thema sar so si Germanija,

teritorije kotar adala thema. Te na kerdas pes olengiri registracija akija manuŝengiri grupa ŝaj te arakhel pes bare problemoncar sar so si nanipe ŝaipena te len e komunakere servisija, naŝti te ovel olen adekvatno edukacija, te arakhen buti, ja palem te len e ŝajipena kotar i reintegracija.

Ko 24 maj 2006 berŝ o OPM adoptiringjas/lendinas/ e Rekomandacijen. Maŝkar e javera e „Protekcijakere Mehanizmon baŝi e Minoritetija/Manuŝa save irisalile te sigurinel pes olenge Na-Diskriminacija,“⁷ E Rekomandacije phenena kaj: „isi akumulacija kotar rodipa baŝi civilno registracijakere dokumentija,“ thaj eksplicitno dela pes instrukcije ko komune te „sigurinen thaj te dikhen e rodipena baŝi registracija ktoar e Roma, Aŝkalije thaj Egiptjanura ko avutne ŝov ĉhon/masek/ thaj te len decizija,“ thaj kaj „akale manuŝenge ma te len pes love baŝi adminsitrativno servisija,“⁸

Sar kotor mandatestar e bithemeskere manuŝenge o UNHCR kerdas jekh Akcijako Plano baŝi „Civilno registriribaskiri Kampanja, baŝi e Roma, Aŝkalije thaj Egiptjanura ande Kosovo,“⁹ E UNHCR-eskoro implementacijakoro partnero, o NGO Civilno Hakajengoro Programo Kosovo (CRPK) astrdas te implementirinel i Civilno Registracijakiri Kampanja ko septembro 2006 berŝ. Pe jekh vrama/vakti/ o UNHCR kerelas lobiripe ko centralno PISG te sigurinel kaj e kosovakere komunen isi fleksibilno thaj harmonizirimo dikhibe upral e Romengiri, Aŝkalijengiri thaj e Egiptjanongiri civilno registracija thaj kaj na lena love olendar baŝi e administrativno servisija. Sar kotar akale aktivitetondar o UNHCR dijas rekomandacija e komunenge, e Centronge baŝi Civilno Registracija (MCRC) thaj e Komunengere Civilno Statuseskere Ofisonge (MCSO) thaj e Ministeriumenge save si len responsibiliteto baŝi civilno registracija, te keren specifiĉno instrukcije savorenge. O instrukcije vi majdorig kerena pes thaj odoleske o UNHCR rodijas asistencija kotar o OmiK te krel monitoringo upral e MCRC thaj MCSO thaj te dikhen ikerena pes ja palem na dži pe adava ma te len akaleske love ktoar e Roma, Aŝkalije thaj Egiptjanura.¹⁰

Sar so phenel apliciribaskiri legislativa ano Kosovo isi duj tipura civilno registracija:

- Civilno registracija sar themeskoro manuŝ,¹¹ thaj ŝajipe te lel pes UNMIK-oskiri identitetoskiri karta thaj dokumentija baŝi džiabe ko drom. Akava pokinela pes sar baŝi e identitetoskiri karta. O proceso dži akana kerena sine e UNMIK-oskere avtoritetija.

ŝvedija, denmarka, ŝvajcarija thaj francija. Paŝe jekhvaŝ olendar dživdinena/trajin/ ande Germanija kolendar 36,000 manuŝa si minoritetija majbut kotar e RAE komunitetija. E majpaluni legislacija baŝi integracija e strancongi ka anle dži pe adava jekhvaŝ kotar e Kosovara bizi legalno statusi ande Germanija ka ŝaj te aplicirinen baŝi lila ande Germanija. Dži akana e readmisijakiri politika ando UNMIK bazirimi upral e UNHCR-eskere Rekomandacije kerdine o dokumento „I pozicija pe Majodorutni Internacjonalno Protekcijakere Trubujimata e Manuŝengoro Kosovatar,“ (apdejtirimo ko juni 2006) kerdas preventiva ki repatriacija baŝi e Kosovakere Srbija, Roma (odola si isi olen kriminalno dosije) thaj Kosovo-Albanijakere minoritetengiri situacija.

⁷ OPM-eskere Rekomandacije baŝi e Politike thaj Procedure baŝi Manuŝa so iranena pes, 24 maj 2006 berŝ, Sekcija 3.

⁸ *Id.* Sekcija 3c.

⁹ UNHCR Ofiso ando Kosovo – OCM Protekcijako Departamento, juli 2006.

¹⁰ UNHCR Memorandum dži ko OSCE Ŝerutni Misija (HoM) ko 22 septembro 2006 berŝ.

¹¹ Relevantno legislacija: UNMIK Regulacija No. 2000/13 ko Centralno Civilno Registro; UNMIK Adinistracijakiri Direkcija No. 2001/12.

Numa, sar te si, e menadžeribaskiri thaj operacionalno resposinbiliteta baši o Centralno Procesoskoro Centro (CPC) thaj MCRC sine transferirime ko Ministeriumi baši Androne Buča (AoK) si ando proceso thaj kerla pes nevo Kanuni baši Identitetoskere Karte;¹²

- Civilno statuteskiri registracija¹³ savi dela šajipe baši registriribe e vitalno civilno statusoskere faktija e manušengo, sar so si o bijanipe, phrandipe thaj meripe ko Komunengoro Civilno Statuseskere Ofisija (MCSO). E love baši administrativno pokinibe si kerdine kotar e Komunakere Asambleje. Sa e javera aktivitetija phangle akalesar si teli o autoriteti e Ministeriumeskoro baši Civilno Servisija (MPS). Kotar o aprili 2007 berš o MPS kerdas somnatura ko memorandumu baši haljovipe e MoIA-sar savo so kerdas transfero e Departamento baši Civilno Statuso kotar o MPS ko MoIA. Kotar o maj 2007 berš, pali o transfero e MoIA akana isi sasti resposinbiliteta upral e civilno statuteskiri registracija. Odoleske kerdas pes vi o Departamento baši Registracija thaj Civilno Statuso ano MoIA.

Te phagel pes i rota kotar e ekskluzija/crdipe pe rig/ katar i civilno registracija si kompleksno thaj pharo proceso savo so rodela baro angažmani thaj kooperacija maškar nekobor centralno thaj komunengere institucije. Kodo proceso rodela akija specifično situacija pe savi si e dukhavdine Roma, Aškalije thaj Egiptjanura save so na egzistirinea anlgal o kanuni/zakono/ thaj nane olen šajipen baši civilno registracija te dikhel pes bareder samasar. Akava proceso rodela thaj te adoptirinen pes/te len pes/ thaj te implementirinen pes pozitivno akcije kotar e institucije thaj o them te šaj te adresirinel pes akija situacija e manušengiri saven so ko akava momenti nane nisavo rezidencijalno statusi thaj save so nane registririme.

Akija pozitivno akcija trubuj te adreserinel sa e momentija kotar e ekskluzija/crdipe pe rig/ savi so transmitirnela pes ko nekobor generacije thaj bilače dživdipaskere kondicije sar so si o čorolipe, socijalno marginalizacija, tikni edukacija, dislociribe thaj migracija. Akija akcija trubuj te ovel kotaor kotar bareder akcija kotar e gavernoskere institucije sostar kana e manušen nane civilno registracija lokheste šaj te avel pes dži ko: čhavengiri eksploatacija, buteder čhavore ande droma so mangel devleske, e čhavore te crden pes kotar i edukacija, e manuša te našti te aven dži ko khera, čorolo aksesos/avibe/ dži ki infrastruktura thaj komunakere servisija. Kana ka kerel pes sa adava, khamela pes te lel pes sama baši e bilači sitacija pe savi si e Roma, Aškalije, Egiptjanura, olengere čhaja thaj romnja, specijalno linoj ki godi o prandipa ko terne berša thaj biregistririme phrandipa, naštiŠpe te phiren ande sikljovni/škola/ thaj ikljovibe kotar e edukacijakoro sistemo.

Majodorig, but bijandipa ačhona pes kehre ande romane, aškalijengere thaj egiptjanonegere komunitura, ano kondicije save so šaj te anen riziko baši daj ja palem baš o čhavo. Akala bijandipa nane reportirime ano sastipaskere institucije thaj ko civilno registracijakere institucije. Biregistririme bijandipa teli migracijaker kondicije, avrijal o them thaj ano nekanutne Jugoslavijakere thema kerena akava problemi te ovel bareder thaj phareder. Trubuj te kren pes

¹² Skurto/harneste/ kerdino ko 29 januari 2007.

¹³ Dži akana o operiribe thaj funkcioniribe ko civilno statuteskoro registri si regulirimo e Kosovakere Zakonesar baši Asemblija No. 2004/46 vaš e Civilno Statuseskere Registrija, sar so phenela e UNMIK-oskiri Regulativa No. 2005/21.

konkretno mehanizmijsa save so ka len ki sama i sprecifično situacija ki savi arakhljona e Roma, Aškalijsa thaj e Egiptjanura thaj te adresirinen pes trujalo centralno thaj komunakere institucije bazirime upral inter-institucionalno kooperacija maškar o civilno registracijakoro sistemo thaj e sastipaskere thaj socialno institucije.

3. Metodologija

Ko akava reporto si dendine e klidaripa/konkluzije/ save so ktoar o 11 decembro 2006 berš dži ko 15 januaro 2007 berš, kerde e OMIK-eskere komunakere timija ko 28 komune, trin pilot komunaker jekhina (POJ) thaj Gračanica.¹⁴ E OMIK-eskere komunakere timija kerde intervju e komunakere manušencar te dikhen koborom von džanena thaj sar haljovena i buti upral e KP-eskere Rekomandacije¹⁵, sar thaj olengoro kabilipe/zor/ te keren fleksibilno aktivitetija te tretirinen e rodipena vaš registriribe so avena kotar e Roma, Aškalijsa thaj egiptjanura. E komunakere timija kerdine thaj/vi/ konsultacije javere relevantno manušencar mangipasar te dikhen pes e bariere, varesave/nesave/ problematično phučipena thaj so panda trubuj/khamela pes/ te kerel pes ko akava procesi.

E komunakere timija kerdine thaj intervju e reprezentoncar katar e komunakere institucije saven isi direktno buti upral e manušengoro registriribe ko OCCR thaj e institucijencar baši personalno statusi e manušengoro e OKMS-esar. Kerdine kontaktija e regionalno hospitalencar baši adava kobor čhave bijandile ko hospitalija sar kotor procesostar baši manušengoro personalno registriribe. Mamuj akava, kerdine intervju e javera manušencar save keren buti ko komune thaj save nane direktno phangle e civilno registracijasar, numa keren buti upral e komunitetija – Komunakere ofisija/kancalarije/ baši e komunitetija (OKZ) thaj e manušencar save kerena buti upral e manuša so irinena pes palpale ano Kosovo (OSP). Mamuj akava, kontaktirinde pes thaj e UNHCR-eskere kancalarije/ofisija/, e manuša kotar e KPGP thaj lokalno reprezentantija kotar e UNMIK/OCA. E OMIK-eskere komunakere timija na kerdine direktno kontaktija e Romencar, Aškalijsencar thaj e Egiptjanoncar sostar ko vakti kana džalas i kampanja e KPGP-e sine direktno responsibilita baši deibe dumo/žutipe/vast/ akale komunitetonge thaj pomaškeribe/dejbe dumo/zor/ te šaj te registririnen pes.

4. Informiribasko nivelo/digra/ vaš e KP-skere Rekomandacije so si phanle e civilno registracijasar e Romenge Aškalijsa thaj e Egiptjanonge

O kotor 3(c) katar e OPM-eskiri Rekomandacija phenel: „prepindžarindoj kaj si but mangipena /rodipena/ vaš e civilno registracija so naj pharuvde, rodela pes kotar e komune te sigurine kaj e sa rodipena kotar e Roma Aškalijsa vi e Egiptjanura so ačoven thaj nane pharuvdime, te aven kompletirime pe akala šov masek/čhon/. Akala grupe naj te pokinen i administrativno taksa.

¹⁴ Te dikhel pes o aneksi ko reporteskoro agor. Gračanica nane POJ, Numa isi ola nesave legaribaskere ofisija save si kotor akale reportestar.

¹⁵ Bizi te hasarel/našavel/ pes vakti te len pes sa e rodipa kotar e RAE komunitetija thaj te sigurinel pes kaj akija kategorija manušendar nane te pokinel e takes.

Bareder numero kotar e intervjuirime kotar e MCRC, MCSO, MCO thaj MRO-skere oficijalora vakerge kaj na resljarde e rekomandacije thaj na džanen so si skrinisardo andre. Sar so sikavela i tabela 1, numa jekh bučarno kotar MCRCa¹⁶ (3.7%), Panč bučarne MCSO¹⁷ (16.7%), trin bučara MCO¹⁸ (12.5%) thaj štar MRO¹⁹ (15.4%) vakerde kaj e Rekomandacije sas legarde/dendine/ olenge.

Tabela 1: „Resljarden vi egzemplo/misal/ kotar e KP-eskere Rekomandacije e neve procedurenar thaj politike vaš o iranibe palpale,,

Institucija	MCRC		MCSO		MCO		MRO	
		%		%		%		%
Irisardopalpale phučipen								
Va	1	3.7	5	16.7	3	12.5	4	15.4
Na	26	96.3	25	83.3	21	87.5	22	84.6
Sub-total(1)	27	100	30	100	24	100	26	100
n/d (2)	5	/	2	/	8	/	6	/
Total /ukupno/	32	/	32	/	32	/	32	/

Legenda/Objašnjenje/: (1) e procentora ande e akaja tabela si kalkulirime numa kotar e dendine odgovorija kotar e institucije; (2) n/d phenela so o odgovor naj resljardo vaj o phučipen naj akseptuimo/primenljivo/lendino.

Sar so si akala, numa varesave numerija kotar e phučle manuša phende kaj džanena o konteksto kotar e rekomandacije: duj²⁰ vash e MCRCs (7.1%); šov²¹ vaš MCSOs (20%); trin²² vash MCOs (11.5%); thaj štar²³ vaš MRO (14.3%).

Tabela 2: „Džanelas li o intervjuirimo officialno bučarne „Rekomandaciako,, konteksto?,

Institucija	MCRC		MCSO		MCO		MRO	
		%		%		%		%
Odgovor/irisardo palpale phučipen								
Va	2	7.1	6	20	3	11.5	4	14.3
Na	26	92.9	24	80	23	88.5	24	85.7
Sub-totalo	28	100	30	100	26	100	28	100
n/d (2)	4	/	2	/	6	/	4	/
Total	32	/	32	/	32	/	32	/

Legenda: (1) E procentora ande e akaja tabela si kalkulirime upral e odgovorija lendine kotar e institucije kotar si resljarde; (2) n/d vakerela kaj o odgovori naj resljardo vaj o phučipen naj sas akseptuimo.

¹⁶ Obiliq/Obilić. O vakerdo bučarno phendas kaj o UNHCR, UNMIK/DCA vi e NGO-sektoro dendine komunake o drom thaj i asistencija sar te implementirinel e Rekomandacijen specijalno akcentosar pe RAE kolektivno centar RAE ande e Plementinë/Plementina.

¹⁷ MCSO ande Kačanik/Kačaniku, Shtime/Štimlju, Obiliq/Obiliću, Lipjan/Lipljanu vi Podujevë /Podujevu.

¹⁸ MCO ande Shtime/Štimlju, Obiliq/Obiliću i Skenderaj/Srbici.

¹⁹ MRO ande Ferizaj /Uroševcu, Shtime/Štimlju, Obiliq/Obiliću i Vushtrri/Vučitrnu.

²⁰ Obiliq/Obilić i Mitrovicë/Mitrovica.

²¹ Kamenicë/Kamenica, Shtime/Štimlje, Obiliq/Obilić, Lipjan/Lipljan, Podujevë/Podujevo i Mitrovicë/ Mitrovica.

²² Obiliq/Obilić, Shtime/Štimlje i Ferizaj/Uroševac. MCO kotar e Ferizaj/Uroševca phendas kaj džangljjas vaš e rekondacije numa kotar e katar e civilno registracije RAE.

²³ Ferizaj/Uroševac, Shtime/Štimlje, Obiliq/Obilić i Vushtrri/Vučitrn.

Numa sar te si ande e majcera/majhari/ duj komune,²⁴ e Šerutne manuša kotar e departamentora kotar e Generalno Administracija dije konfirmacija kaj e Rekomandacije sas dendine ande e sa komunake /kancelarije/offisora/.

Thaj pali adava so sas dendine e konfirmacije kotar e UNHCR thaj o CRPK, ande e panč komune ande e regiono Pejë/Peći, čuvindoj andre vi e Gjakovë/Đakovicu²⁵, o CRPK personalno dijas kopija kotar e Rekomandacije e MCRC-ske MCO-ske thaj e MROS-ke. Ande regiono Mitrovicë/Mitrovice, o UNHCR thaj o CRPK dije e Rekomandacije ande e sa e komune²⁶, numa von na mangelasa te len olen soske e dokumenton naj sas len oficijalno stempo/štembili²⁷. Ande e so duj kejsora/slučaja/, o fakto kaj e rekomandacije sas dendine kotar e vavera avrune organizacije, thaj na trujal e hijerarhijakere kanala kotar PISG, andas pe dži adava kaj e komunakere bučara na hačarde akava seriozno thaj irisarde len palpale. O vakeripe e Emcso-sko ande e Ferizaji/Uroševac te džal pes numa pe instrukcije so si dendine kotar e Šerutno pe Generalno Administracija si numa ilustracija kobor si importantno te kerel pes sigurno kaj e sa politikakere dokumentja ka oven dendine trujal e adekvatno hijerarhijakere kanalura sa dži kote na avena dži ko bučara save so trubuj te keren adava.²⁸ Numa, vi pali o fakto so e Rekomandacije naj zakonsko obligaciono, anela e bučarenge so trubuj te implementirinel len te sikaven narespektiripe²⁹. Ande e Klinë/Klina, e intervjuirime bučara kotar e MCRC thaj MCSO phende kaj von numa džana sar so phenela o zakono. Akava dela i konfirmacija pe teza kaj o PISG –ske trubuj specifično instrukcije so ka definirin sako jekh specijalno kerimata/mera/inicijativa vaj kampanja so si jekh thaj jekh e validno/važečko/ zakonesar. Akala instrukcije trubuj te den definiribe sar te dikhen pes dureder e kerimatar/mere/ ande e specifično trujalipe, vaš e specifično cilno grupa ande e definirimi vrama.

O Centralno PISG si odgovorno te ovel sigurno kaj olengere političko dokumentora si pe adekvatno drom bičhalde/dendine/ sa e badanenge/službenge/ kotar e javno admimistracija, čuvindoj andre vi e komunen.

Ande e akava kejsor/slučaj/, bareder numero kotar e intervjuirime komunake bučarne vakerde kaj na džangle vaš nisavi politika kotar e centralno PISG kasko ciljo sas te kerel lokheder i civilno registracija e manušenge kotar e Roma, Aškalije thaj Egiptjanengiri komuniteta. Akava

²⁴ Ande e Kamenicë/Kamenica, o šerutno kotar e Departmenura pe generalno buča phendas kaj sa e komunake badanija resljarde e Rekomandacije. Ande e Štrpco/Shtërpçë, akava phendas vi CRPK baziirimo upral olengere kontaktija e šerutneja kotar e Generalno administracija.

²⁵ Pejë/Peć, Gjakovë/Đakovica, Klinë/Klina, Istog/Istok, vi Dečan/Dečani.

²⁶ Mitrovicë/Mitrovica, Zvečan/Zvečan, Zubin Potok/Zubin Potok, Leposavić/Leposaviq, Skenderaj/Srbica, Vushtrri/Vučitrn. Akava OMiK-sko reporto na astarela informacije vaše komuna Zubin Potok/Zubin Potok.

²⁷ E informacije vakerdine o OMiK Mt ande e Mitrovicë/Mitrovic.

²⁸ Pali e diskusija e OMiK-sar MT ande e Pejë/Peći, Klinë/Klini, Gjakovë/Đakovici o UNHCR thaj o CRPK dije konfirmacija pe kejsora/slučaja/ pe civilno registracija pe Roma, Aškalije vi Egiptjanura, upral o fakto kaj e Rekomandacije/Preporuke/ na avile direktno kotar e e nadležno organanura/badanija/ thaj kodo kerda influenza/ uticaj/ pe lengo crdipe pe rig kotar e institucije.

²⁹ Akaja analiza si konfirmirimi /potvrđimi/ ande e diskusija maškar e OMiK MT ande e Gjakovë/Đakovici thaj Klinë/Klini e UNHCR-sar thaj e CRPK.

kerdilas pes vi palik o fakto kaj e Rekomandacije sas eksplicitno priložime/andre/ande e UMNİK-ske/PISG pharuvdino/preirando/manuelo/priruĉniko/ vaŝ e odrŝljivo iranibe palpale.³⁰ Trujal e Kosovaki Komunaki Asamblengi Presidentura (MAP) astardas pe e Komunaki Butikeripaski Grupa pe irisaripe palpale (MWG) kaske procedure si vakerde ande akava /priraĉnikosko/liloro/. O ŝerutne egzekvino/izvrŝno/ buĉarne (CEOs) thaj e membrora/ĉlanora/ kotar o bordo/saveto/ (BoD) lije participacija ande e akala grupe vaŝ iribaske palpale. O MWG kodolesar sar so adŝikerela pes te den/ikalen avri/ o Manuelo/Priruĉniko/ sar vi sa vaver relevantno dokumentacija kotar e komunake buĉarne grupe ande e lenge badanija/odelija/.

I implementacija kotar sakojekh rekomandacija, specijalno kana kodoleske trubuj jekhe vramake bare aktivitetija/mere/ so naj ande zakono, ŝaj te sigurinen pes numa te o centralno PISG dena klaro/jasno/ skrinisarde/pisime/ instrukcije thaj den pes e sa relevantno institucijenge. Ande idealno sluĉajo gasave instrukcije trubuj te ovel len jasno procedure thaj te odredin/te phenen/ khon pe soske si responsibilno/odgovorno/ te del lokheder pristupo pe civilno registracija e membronge/manuŝenge/ so avena kotar e Roma, Aŝkalije thaj Egipjanengi komuniteta, trujal e specifirimo/odredimo/ vramako/vaktesko/ periodo. Bibahtake, o leibe andre/usvajanje/ pe gasave centralno PISG-ske instrukcije naj vi pe akanutni vrama usvoimo/lendino/ ande e area pe civilno registracija maŝkar e Roma, Aŝkalije vi Egipjtjanora. Jekh kotar e intervjuirime oficijalno manuŝa,³¹ khon sas laĉhe pindŝardo e Rekomandacijencar, phendas kaj olengeri implementacija dŝalas phareste soske von naj sas konkretno thaj naj sas jasno/vuŝeste/ defirinime kerimata/mere/aktivitetija/ thaj dendine ingerencije. Ande jekh thaj jekh vrama/vakti/ e manuŝa so dije peske aplikacije vaŝ e registracija, Roma, Aŝkalije thaj e Egipjtjanengiri ŝala sas phareder soske bareder numero olendar na sine len baro numero kotar e dokumentora so trubuj te ovel olen, baro numero olendar sas bizi ŝkola, thaj ande varesave sluĉajja von na dŝangle o dŝive thaj o berŝ khana si bijande.

5. Takse vaŝ e civilno registraciju

5.1. Pokimata thaj aksesio/avipe/ pe komunakere takse

O validno zakono ande e Kosovo dela e Komunakere Asamblenge te definininen o nivelo thaj o tipo e taksako/pokimasko/ vaŝ e civilno personalno statuseski registracijakere servisoro.³² Akava andas dŝi pe bari diferencija maŝkar e administrativno taksa kotar e jekh dŝi pe aver komuna. Odoleske e themutne kotar e diferentno/razliĉno/ komune musaj te pokinen diferentno takse vaŝ jekh thaj jekh tipo serviso. Bazirimo upral akaja informacija so sas khedini kotar e OmiK-SKE MT-timora so akaja informacija khedinde, e takse vaŝ e bijamutno lil³³ si kotar e 0.50 dŝi pe

³⁰ E rekomandacije si dendine pe rigori 43 ande e /Priruĉniko/Manuelo/. O priruĉniko ŝaj te resljarel pes pe sa e oficijalno ĉhibja vi pe anglikani ĉhib.

³¹ MCSO ande e Podujevë/Podujevo.

³² Jekh thaj jekh e kotoresar 4.12 kotar e Zakono/kanuni/ pe Asembleje kotar e Kosova n.o. 2004/46 kotar e matiĉno lila, dendini kotar e UNMIK n.or. 2005/21: „O tipo thaj o uĉhibe e administrativno taksengo vaŝ e registracija pe faktiĉko situacija trubuj te avel defininiri kotar e komunako konsilo/assembleja/so si jekh thaj akale Zakonosar².

³³ Ande e Prizren vi Mamuŝa/Mamushë/Mamuŝa si majteleder e takse - 0.5 €. Biŝ komune lena taksa kotar e 1 €. Ande e duj komune (Gjilan/Gnjilana vi Deĉan/Deĉanime) vi jekh ande e PMU (Juniku) i taksa si 1.5 €. Majbare takse pokinen pes ande e Skenderaj/Srbica vi Istog/Istoko - 2 €. Pal kodo so akale takse muin cikni lovengi diferencija, i diferencija maŝkar i majuĉi vi majteluni taksa si 300%.

2.00 €. E diferencije si vi bareder vaš e vaver sertifikatora/uverenja/ vaš e personalno statuso e themutnengoro so si sikavdo ande e tabela 3, teleder.

Tabela 3: Komunake takse **so pokinen pes khana dena pes diferentno sertifikatora/uverenja/ vaš e personalno statuso e themutnengo.**

Sertifikatora/Uverenja/	Pokimos kotar-dži pe koborom * (€)	Maksimalno diferencija pe pokimos * (€)	Maksimalna razlika ande e pokimos %
Phrandin	0.50 – 10.00	9.50	1900%
Pharuvde informacije ande sertifikato/uverenje/	0.50 – 10.00	9.50	1900%
Phrandipasko statuso	1.00 – 10.00	9.00	900%
Pharuvipen bazirimo upral e arhivake matično/personalno/ lila	0 (i 0.50) – 8.00	(7.50)	(1500%)
Rešenje/lil/ vaš e zakonesar dendimi registracija ande e matično lila/knjige/	0 (i 0.50) – 6.00	(5.50)	(1100%)
Meribaski lista	0.50 – 5.00	4.50	900%
Dokaz/evindintirimo/ kaj o manuš si dživdo	1.00 – 10.00	9.00	900%
Deklaracija/Izjava/ koatr e svedokora(manuš so vakerele o čačipe)	0 (i 0.50) – 2.50	(2.00)	(400%)
Prepindžaripe/priznaibe/ o dadipe/očinstva/	0 (i 1.00) – 5.00	(4.00)	(400%)

Vi pal kodo so si dendine andre jekh thaj jekh e zakonesar, ande varesave slučajevija /kejsora/ e diferencije e pokimasko pe administrativno taksa si prebut različno/diferentno³⁴, thaj kodo andas e themutnen ande varesave komune ande butbilači situacija. Sako jekh asavki razlika/diferenca/ ande pokimatar pe komunake takse *vis a vis* e bazično hakajesar/čačipasar/ šaj potencijalno te anel dži pe varesavo tipo kotar e indirektno diskriminacije.³⁵ Cilo akale taksengo muil/jakhdikhlovno legitimno/. Numa, kodo šaj te dikhel pes sar na adekvatno, na srazmerno ande e kejsora kote ande varesave komune e themutne trubuj te pokinen štar vaj biš droma buteder kotar e aver komune vaš jekh thaj jekh serviso pe personalno statuso.

E satipaski institucija kote so bijanel pes o čhavo musaj te informinirel e relevantno MCSO thaj e dadenge vi e dejenje te del sertifikato kaj o čhavoro si bijandimo ande kodo hospitalo/bolnica/. E soduj dokumentora trubuj te šaj te registriniren e neve bijande čhave pe matično lil e themutnenge. Generalno, regionalne bolnice/nasvalipaskere khera/hošpitalija/ vaj e komunake akušerse klinike na rodona pokimos pe takse te den adava lil/uverenje/ koleja kerela pes konfirmacija kaj o čhavo si bijandimo ande e klinika. Jekh thaj jekh ande e varesave komune trubuj te pokinel pes kotor kotar adava pokimos thaj kodo si kotar e 1.00³⁶ dži 1.50³⁷, 2.50³⁸ vi

³⁴ I lista kotar e taksi vaš e akava serviso trujal e komune arakhen pes ande Aneksa 2 pe reportesko agor.

³⁵ Jekh thaj jekh e Zakonesar AoK n.o. 2004/3 mamuj i diskriminacija (ADL), savo si dendino kotar e UNMIK n.o. 2004/32: „I indirektno diskriminacija ka dikhel pes te dukavda pes i neutralno provizije, kriterijumo vaj praktika te anel pes nesavo manuš ande nalači situacija ande e komparacija kotar e upre vakerdine kotora /artiklora/ kotot 2(a), ande buteder nalači situacija e vavere manušencar, numa te kodi provizija kriterija vaj kodole praktika sila objektivno legitimno ciljo thaj si e resljari basko ciljo si adekvatno thaj čačhes trubuj.² (član/artiklo 3, b). Palik o principo „egalno tretmano² ADL na dela sa e formi kotar e direktno vaj indirektno diskriminacija „mamuj sako jekh manuš, bazirimo upral o polo, rodo, phuripe, phrandin, čhib, mentalno vaj fizičko limito, seksualno orijentacija, političko avipen vaj gindipe, etničko avipen, nacionalnost, religija vaj pakjavipe, rasa, socialno avipen, barvalipen, bijandipen vaj savo te si vaver statuso² (čl. 2, tačka a).

³⁶ Viti/Vitina, Obiliq/Obilić, Fushë Kosovë/Kosovo Polje vi Prishtinë/Priština.

5.00 €³⁹. Numa si vi nekobor javer egzemplija⁴⁰, regionalne bolnice vaj e komunake akušersko klinike na rodna te pokinel pes takse vaš e otpusne/muklipaske/ liste kotar e bolnice/klinike. E maksimalno diferencije pe košti/ ceni/ džana kotar e 200% vaš e/ otpusne liste/liste vaš e mukibe kotar e klinike/bolnice/ dži pe 400% vaš o pokinibe te učaren pes kotar e košti pe ikalibe / uverenja / vaš o čavoreskoro bijanibe ande e bolnica..

Tabela 4: Bolničko košti vaš e uverenja /lil/ so trubuj vaš e personalno statuso e themetnenge.

Uverenja/lila/lista/	Maškarutne košti (€)	Maksimalno diferencija po košti ande e €	Maksimalno diferencija pe košti ande e %
Muklipaski lista katar i bolnica	0 (1.00) – 3.00	(2.00)	(200%)
Učharipaske košti vaš e deibe lista so dela konfirmacija kaj o manuš si bijandimo ande e bolnica	0 (i 1.00) – 5.00	(4.00)	(400%)

Vaş e themtnege civilno registracija kolen isi konstantno residencija/kher,adresa/ numa e personalno karta si bilovengo. Numa, vaš e hasardi vaj pharavdi/oštetimi/ personalno karta e takse si kotar e 15 dži pe 20 € vaš pharuvipe e personalno idenfikacijake si (15 €), paruvipe e fotografijengo (20 €), vaj korekcija pe informacije/podatci/ (20 €). Deipe drumeskere dokumentijapokinela pes uče takse vaš e mangipe, neve, duplikato, fotografijengo paruvipen, korekcija e podatokenge, paruvipen khana si hasarde vaj oštetimea (31 €ande e sa e kejsora/slučajevima/), a te produžine/prolongirine(15 €).⁴¹

5.2. Na pokinibe/ mukipe/kotar e pokimos pe komunake taksi

O mukibe ma te pokinen pes e komunake taksi vaš e registracija pe personalno statuto e themutnenge si kerimatar/mere/ so si diferentno maškar e komune.Ande e bišu trini⁴² (76.7%) ande e MCSO si lista katar e diferentno kategorije kotar e manušaso so na pokinen, a ande e vaver efa⁴³ (23.3%) naj validno nisave izuzetkora.

³⁷ Istog/Istok.

³⁸ Zvečan/Zvečan i Leposaviq/Leposavić.

³⁹ Kamenicë/Kamenica, Podujevë/Podujevo, Skenderaj/Srbica vi Vushtrri/Vučitrn.

⁴⁰ Vaš e selektirime/tromale/ so informiringe kotar eOMiK MT si i Regionalno bolnica ande e Gjilan/Gnjilanu (3 €) thaj e akušerske klinike ande Shtime/Štimlju i Viti/Vitini (1 €).

⁴¹ Informacije dendine kotar e OMiK Mtkotar o MCRC ande e Obiliq/Obilića.

⁴² Gračanica/Gračanicë, POJ Han vi Elezit/Đeneral Janković ande e 22 opštine: Ferizaj/Uroševac, Gjilan/Gnjilane, Kačanik/Kaçanik, Kamenicë/Kamenica, Shtime/Štimlje, Shtërpçë/Štrpce, Viti/Vitina, Malishevë/Mališevo, Rahovec/Orahovac, Suharekë/Suva Reka, Deçan/Deçane, Istog/Istok, Klinë/Klina, Pejë/Peć, Lipjan/Lipljan, Podujevë/Podujevo, Prishtinë/Priština, Mitrovicë/Mitrovica, Skenderaj/Srbica, Zvečan/Zvečan, Vushtrri/Vučitrn.

⁴³ Novobërdë/Novo Brdo (vi pal kodo so o komunako timo džanela/si svesno/ vaš i decizija kotar e šerutno bučarno so čudije pe rig e manušen kotar e Roma, Aškalija i Egipcana kotar e pokinibe pe komunake taksi), Prizren (sar so phende adava sine upral e instrukcije kotar e centralno nivoa), Gjakovë/Đakovica (nevi praktika; dži kote e anglune kategorije sine tromalkerge/izuzete/, Obiliq/Obilić (soske e administrativne takse si tele), Fushë Kosovë/Kosovo

Tabela 5: Mukhle kotar e taksako pokinibe sar so si praktika kotar e MCSO

Grupa khon si mukle ma te pokinen	Numero kotar e MCSOs	%
Manuša so lena socijalno žutipen	19	63.3
E familije kaske membrora mule ande e maripe	12	40
Maripaske invalidora	8	26.7
Rome, Aškaliye thaj e Egipjanora ⁽⁴⁾	5	16.7
Studentora	3	10
Penzionerja/phure manuša	2	9
PWD ⁽³⁾	2	9
Minoritetija	1	3.3
Čavore	1	3.3
Khamne romnja	1	3.3
Khonik	7	23.3
So de love ⁽¹⁾	30	100
n/d ⁽²⁾	2	/
Total	32	/

Legenda: (1) Procentora ande e akaja tabela si kedine numa kodole institucijenge vaš e kaste akala informacije si kedine/arakle/; (2) n/d vakerela kaj naj resljardo o odgovorvaj o phučiben naj sas primenljivo; (3) Sar so sas phendino ande e, Shtime/Štimlju, čačipen te crdel pes pe rig isilen numa kodola PWD so si membrora /članora/ kotar Handikos NGO; (4) Palik o MCSOs ande e Shtime/Štimlju, Lipjan/Lipljanu, PodujevÍ/Podujevu, Mitrovicē/Mitrovici, vi Zvečan/Zvečan isiolen paralelno strukture kotar e MCSO locirime ande e MitrovicÍ/Uprikani Mitrovicia kote so kotar e akala takse e na pokinen e Romi, Aškaliye vi Egipjanora.

Numa panč MCSO⁴⁴ (16.7%) phendine kaj silen ande e praktika dendino bizi pokinipe takse e Romenge Aškaliyenge sar so phenen MCSO⁴⁵ vakerde kaj von mukhle bizi takse e membron kotar e minotiterenge komune. Ikljola kaj e membrora kotar e Roma, Aškaliye thaj Egipjtjanengere komunitetura si crdime ande e šov kotar e 30 komune (20% kotar e sa komune). I implementacija kotar e akala izuzeća ande e varesave kejsora/slučaija/ šaj te ovel temato pe nivelo kotar e diskrecija khana e komunake badanija/tela/ musaj te anen decizija/odluka/ kana varesavo aplikanto siles hakaj/čačipe/ te ovel tromalkerde /izuzete/ bazirimo upral oleskero/olakero/ komunitetako avipen. O šajipen vi o aksesu /pristupačnost/aksesu/ pe adekvatno javutne informacije vaš e kategorije save si izuzeto kotar e taksake pokinimatar, o kriterijumija vi e procedure vaš e izuzeće šaj te den kontribucije vi te teljaren gasave dujerigengere gindipena.

Ande e trin komune, palik o fakto kaj e membrora kotar e RAE-ngi komuniteta na pokinde e taksi vaš e personalno statuso e themutnenge, sas rezultato kotar e jekh verbalno kontrakto⁴⁶ vaj

Polje, Leposavić/Leposaviq (bazirime upral e legislatija kotar e Republika Srbije) thaj pilot komuna Mamuša/MamushÍ/Mamuša.

⁴⁴ Shtime/Štimlje, Lipjan/Lipljan, Podujevē/Podujevo, Mitrovicē/Mitrovica, Zvečan/Zvečan. Vi e paralelno komunake matične službe/badanija/ ande e Mitrovicē/Mitrovica implementirinen gasavo tromalipe/ izuzimanje/ e manušenge so si kotar e komunitete sar so si e Roma, Aškaliye vi Egipjtjana.

⁴⁵ Viti/Vitina. Akava trubuj te čivel andre vi e manušen kotar e Roma Aškaliye vi Egipjanora.

⁴⁶ Mitrovicē/Mitrovica vi Zvečan/Zvečan.

Memorandumo vaš e kooperacija⁴⁷ (MoU) maškar e CRPK vi i komuna. O MCSO ande e Lipjan/Lipljana sikavela gasave izuzetke numa kodole aplikantenge del asistencija o CRPK, thaj si phendino kaj gidijal ande 2006. g. dešupanč Roma, Aškaliye vi Egiptjanora sine oslobodime kotar e taksako pokinipe vaš e registracija pe lično statuso. Ande e vaver duj komune⁴⁸ e bučara kotar e MCO phendine kaj buteder kotar e aplikantora so si Roma, Aškaliye vi Egiptjanora na pokinde e takse soske si ande e phari ekonomikani situacija, šaj kodo muil kaj von si registririme sar manuša so len socijalno žutipe/pomoš/. Sar so dikhel pes te pharuvel pes o butikeripe ande komunake službe bareder influenza/uticaj/ šaj te anel i lokalno praksa vi e verbalno dogovorija e komunakere oficijalno manušencar a na jekh thaj numa jekh politika kotar e centralno nivelu.

Dešuenja⁴⁹ (63.3%) MCSO MCSO phende kaj silen praktika savore so resljaren socijalno asistencija thaj si registririme ande e komunake Centroru vaš e socijalno buči (CSW) ma te pokinen khančik. Buteder bazirimo upral e decizije /odluke/kotar e MA, e vavera kategorije si tromalkerde/izuzete/ ande e vaver komune:

- Familijekaske membrora mule ande e maripe (kodola si šaj e familije kotar e Kosovake Albancora) ande e dešuduj⁵⁰ (40%) slučajeva/kejsora/;
- Invalidora kotar o maripaske thaj lengere familije ande e efta⁵¹ (26.7%) slučajeva/kejsora/;
- Studentora ande trin⁵² (10%) slučajajo/;
- Čhavore⁵³, manuša so si invalidora (PWD)⁵⁴, penzionerija⁵⁵, romnja kaske roma mule thaj akana von legarena i familija⁵⁶ maripaske veterana⁵⁷ ande e duj (6.7%) slučajajo/;
- Khamne romnja⁵⁸, minoritetija,⁵⁹ vi e vaver manuša so si ande e phari situacija⁶⁰ ande e jekh (3.3%) slučajajo.

6. Komunake inicijative vaš lokheder civilno registracije pe Roma, Aškaliye vi Egiptjanora

6.1. Lokhibaskere /Mere/ Kerimata

⁴⁷ Lipjan/Lipljan.

⁴⁸ Shtime/Štimljevi vi Podujevë/Podujevo.

⁴⁹ Ferizaj/Uroševac, Gjilan/Gnjilane, Kačanik/Kaçanik, Kamenicë/Kamenica, Shtime/Štimlje, Shtërpçë/Štrpce, Viti/Vitina, Malishevë/Mališevo, Rahovec/Orahovac, Suharekë/Suva Reka, Deçan/Deçane, Istog/Istok, Klinë/Klina, Pejë/Peć, Podujevë/Podujevo, Prishtinë/Priština, Skenderaj/Srbica, Vushtrri/Vučitrn, vi PMU Han vi Elezit/Đeneral Janković.

⁵⁰ Gjilan/Gnjilane, Kačanik/Kaçanik, Shtime/Štimlje, Rahovec/Orahovac, Suharekë/Suva Reka, Deçan/Deçane, Istog/Istok, Pejë/Peć, Podujevë/Podujevo, Prishtinë/Priština, Vushtrri/Vučitrn vi Pmu Han vi Elezit/Đeneral Janković.

⁵¹ Gjilan/Gnjilane, Kačanik/Kaçanik, Shtime/Štimlje, Rahovec/Orahovac, Istog/Istokani rig, Skenderaj/Srbica, Vushtrri/Vučitrn i POJ Han vi Elezit/Đeneral Janković.

⁵² Gjilan/Gnjilane, Suharekë/Suva Reka vi Istog/Istokani rig.

⁵³ Gjilan/Gnjilane i Suharekë/Suva Reka.

⁵⁴ Istog/Istokini rig vi Shtime/Štimlje (numa and e akava kejsjo si limitirimo vaš e adala so si PWD membrora/članora/e NGO Handikos).

⁵⁵ Istog/Istokani rig vi Gračanica/Gračanicë.

⁵⁶ Podujevë/Podujevo vi Prishtinë/Priština.

⁵⁷ Deçan/Deçane vi Klinë/Klina.

⁵⁸ Gračanica/Gračanicë.

⁵⁹ Viti/Vitina. Vi akate trubuj te oven čute e manuša kotar e RAEkomuniteta.

⁶⁰ Viti/Vitina.

Kotor 6.1 zakono kotar e AoK Zakono pe anti-Diskriminacija(ADL)⁶¹ phenela kaj „cilosar te kerel pes sigurno o egaliteto ande e praktika, e kerimata/mere/ ka keren prevencija vaj kompenzacija pe nasulipe/nepovoljnosti/ ande e relacija jekhe vaj buteder/grundo/bazi/ kotar e stopuimi diskriminacija⁶² „na dikhena pes sar diskriminatorno, kodolea so von si jekh thaj jekh e internacionalno standardora vaš e manuškane hakaja,,⁶³ O ADL definirinel gasave kerimata/mere/ sar „pozitivno akcija,,. Pali adava i Konvencija, kotar e Konsilo Evropako (CoE) pe Nacionalno Minoritetija si direktno implementirimi ande Kosovo⁶⁴ thaj rodela kotar e thema thaj e institucije so si phanle/obavezime/ e konvencijasar te „usvoinen/len andre/ kote so trubuj, e adekvatno kerimatar vaš e promocija ande sa e arei kotar ekonomikano, themutno, politikano thaj kulturako dživdipe, cilosar te ovel jekh thaj jekh čačipasko egaliteto maškar e manuša so avena kotar e nacionalno minoriteto thaj kodolenge so avena kotar e mažoriteta/većini/ „thaj te dikhen andre sa e kondicije telal save dživdinena adala manuša so si kotar e nacionalno minoritetija,,⁶⁵ Kodoleske e OPRM-eskere Rekomandacije kerde jekh generalno političko struktura/okvir/andre kote so o komune šaj te len adekvatno kerimatar/mere/ vaj pozitivno akcije te keren sigurno i civilno registracija e manušenge so avena kotar e Roma, Aškalije vi Egiptjanaura leindoj sama pe olengere specifične dživdipaske kondicije.

Tabela 6: „I institucija lela li save te si specifične inicijative/mere lokeder te kerel pes i registracija ande e matične lila/dokumentora/e manušenge kotar e romsne, aškalijenge vi egipjansko komunitete,,.

	MCSO	MCRC	Komune/ PMUS³	%⁽¹⁾
Va	5 (17%)	5 (18%)	18	(58%)
Na	25(83%)	23 (82%)	13	(42%)
Sub-totalo	30(100%)	28(100%)	31	(100%)
n/d ⁽²⁾	2	4	1	/
Totalno	32	32	32	/

Legenda: (1) e procentora ande e akaja tabela si relitirime e institucijencar so irisarde palpale o phučipen; (2) N/d si kaj naj palpale irisardo phučipen vaj o phučipen naj sas adekvatno/odgovarajuće/; (3)akaja kolona sikavela e odgovorija kotar e MCRCs, MCSOs, MCOs,MROs, UNHCR,CRPK vi INMIK/DC.

Sar so sikavela i tabela 6 numa panč kotar e MCRC (17%) dije informacija kaj lendile pes kerimata/mere/ te keren lokheder i civilno registracija pe Roma, Aškalije thaj Egiptjana kodola so dije peski aplikacija.

⁶¹ AoK zakono n.o. 2004/3 mamuj i diskriminacija (ADL), andino kotar e UNMIK n.o. 2004/32.

⁶² ADL stopul sa forme kotar e direktno vaj indirektno diskriminacija „mamuj sako manuš, bazirimo upral polo, phuripe, phrandipasko statuso, čhib, invaliditeto, seksualno orijentacija, političko avipen vaj orijentacija, etničko avipen, nacionalnost, religija vaj pakjavipe, rasa, komunitetako avipen, barvalipasko statuso, bijandipe vaj savo te si vaver statuso,, (kotor 2, punktoa).

⁶³ „Cilosar te kerel pes sigurno o egaliteto ande e praktika e kerimata /mere/ na dena vaj kerena kompenzacija pe nasulipena/nepovoljnosti/ande relacija jekheja vaj buteder grundi so si phendine ande akala kotora /artiklora/2(a), na dikena pes diskriminatorno, soske si jekh thaj jekhe internacionalno standardencar vaš e manuškane čačipencar/hakajencar,, (ADL, ARTIKLO6.1, afirmativno /mere/kerimatar).

⁶⁴ Sar so phenela o kotor 3.2 Regulacije UNMIK br. 2001/9 palik e Konstituciono ramka vaš e jekhe vramake institucije ande e Kosovu: „Jekhe vramake korkorutne institucije ka dikhen vi ka obezbedinen/ka keren sigurno/ e internacionalno prepinzarde manuškane hakaja vi bazično slobodije, čuvindoj andre vi e hakaja thaj slobodije dendine e: (y) (h) Konvenciji kotar e Evropako Konsilo vaš e protekcija pe nacionalno minoritetija,,.

⁶⁵ FCNM (Konvencija kotar e Konsilo Evropako vaš e protekcija pe nacionalno minoritetija),artiklo 4.2.

Akava dela konfirmacija kaj buteder kotar e bučarne na džanena sa vaš e rekomandacije kotar e Premieresko kabineto. Sar te si, akava dela konfirmacija kaj si trubumata te obezbedinel pes von te resljaren/dobinen/ instrukcije vaš peski važno/importantno/ rolja te arakhel pes solucija te agorisaren pes e vavera kejsora/slučajija/ pe civilno registracija kote so si manuša so avena kotar e Romengi, Aškaliengi thaj Egiptjanongiri komuniteta, so trubuj te avel prioriteto. Numa, o legaripe pe akanutne procedure vi zakonora/kanunija/ šaj te aven na dosta ande e kejsora kote so e manuša si bizi dokumentora thaj naj prepindžarde anglal o zakono. Akala bučarne šaj peske te den obligacije thaj te den informacije sar vi te keren lokheder i registracija vavere aplikantenge thaj te keren identifikacija e manušenge kaske i civilno registracija trubuj te čhuvel pes andre vi e obligacije kotar e terenskiri vizita kasko cilo si te avel pes dži pe adala manuša.

Kana dikhena pes e irisarde palpale phučipena kotar e MCOS o MRO vi e reprezentatora kotar e UNHCR, CRKP thaj UMNİK DCA, sikavela pes kaj 18 (58%) komune⁶⁶ lejla kerimatar, kotar e različno/javereder/ impakto.

Isi nekobor importantno/važno/ tromalipen/izuzeci/, numa, butivar ovela sine e inicijative te na oven sistematično, vaj si lendine „ad hoc,, vaj sar reakcija pe vareso, sar odgovori/irisardo palpale phučipen/ pe inicijative kotar e avrune participantora/učesnikija/. Si vi gasave slučajija/kejsora/ kote so o aksesu/pristup/ vaj e odgovorija kotar e diferentno komunake institucije ačhoveva maškar peski kontradikcija.

Ande e Obilić/Obiliq o MCSO, o MCRS vi o MCO kerdine funkcionalno maškarpeski kooperacija bazirimi pe regularno proaktivno resljaribe pe aktivitetora specijalno ande jekh thaj jekh e trubumatencar so si phanle e civilno komunitencar katar e Roma, Aškalije thaj Egiptjana.

O MCSO vi o MCRC kerdine mobilne timora so kerda terenske vizite vi registracija pe than, specijalno e Romenge, Aškalijenje vi e Egiptjanenge, so si ande kolektivno centro ande Plementina/Plementinë. Ande e 2004 thaj 2005 berš, o MCRC kerdas promotivno kampanja te vazdel o gindipe thaj te informirinel o javutnipe e plakatencar, sar te resljarel pes o aksesu pe lenge službe E MCO-e isi duj bučarne so kerena buči numa e komunitencar so si Roma, Aškalije vi Egiptjana thaj vaš olengeri registracija. O peršo/avgo/ bučarno kerel vizita ande e komune kote so isi Roma, Aškalije thaj Egiptjanura, duj drom ande masek/čhon/ thaj aktivno žutil/del dumo/ e manušen so dživdinen adari te registruinen pes. O aver si rasporedimo kotar e MCSO thaj žutil/pomožil/ e Romenge, Aškalienge thaj e Egiptjanenge so dendine pire aplikacije te nakhen e relevantno procedure, čhuvindoj andre vi e svedokengi/manušengi so den

⁶⁶ Shtime/Štimlje, Lipjan/Lipljan, Podujevë/Podujevo, Mitrovicë/Mitrovica, Zvečan/Zvečan, Viti/Vitina, Ferizaj/Uroševac, Kamenicë/Kamenica, Rahovec/Orahovac, Suharekë/Suva Reka, Prizren, Kaçanik/Kaçanik, Gjakovë/Đakovica, Pejë/Peć, Istog/Istikani rig, Obiliq/Obilić, Fushë Kosovë/Kosovo Polje, Vushtri/Vučitrn. Javer 13 komune na implementirinen e lokibaskere kerimatar: Gjilan/Gnjilane, Han thaj Elezit / Đeneral Janković, Novo Brdo/Novobërdë, Štrpce/Shtërpçë, Viti/Vitina, Malishevë/Mališevo, Mamuša/Mamushë/Mamuša, Deçan/Dečani, Junik, Klinë/Klina, Prishtinë/Priština, Skenderaj/Srbica, Leposavić/Leposaviq.

konfirmacija/ te šaj te anel pes i relacija pe lengo identiteto. Majlačhe asavke eksperience/ iskustva/ implementirinen pes palikerindoj pe adava so dena pe manuša (numero kotar e bučara) vi love (pe pokimos, vordon, budžetirime love vaš e inicijative pe javutno informiribe).

Tromakerde/oslobodime/kotar e pokinibaska takse

Komunake kancelarije e matične/badanija/službe (MCSOs) ande e thana Shtime/Štimlje, Lipjan/Lipljan, Podujevë/Podujevo, Mitrovicë/Mitrovica, Zvečan/Zvečan thaj Novobërdë/Novo Brdo tromakerde/oslobodinge/ e manušen kotar e Romane, Aškalijenge vi Egiptjanengere komunitetija kotar e obligacija te pokinen e administrativno taksi, ande /slučajevija/kejsora/ kana o MCSO pomožinel/del dumo/pomaškarel/ olen kana dena pire aplikacije. Ande e Vitini/Viti, MCSO dela konfirmacija kaj ka tromarkerel/oslobodinel/ sa e manušen kotar e minoritetengi komuna kotar akala takse. Kotar o kejsu/slučaja/ dži pe kejsu o MCSO ande e Kosovo Polje/Fushë Kosovë ikalela e Romen, Aškalijen vi e Egiptjanen kotar e pokinibe takse. Šaj akava tipo kotar e fleksibiliteto lela pes vaš e aplikantora kasko čororipe šaj te dikhel pes. Ande e Nevo Brdu/Novobërdë, vi pal kodo so isi decizija/odluka / kotar e glavno/izvršno/ bučarno (CEO) khon tromakerel e manušen so si Roma, Aškalije thaj Egiptjanora, o MCSO na implementirela.

Mobilno timora vi e registracija pe than

O MCRC thaj o MCSO ande e Obilić/Obiliq thaj o MCSO ande e Shtime/Štimlje⁶⁷ lena mobilno timora thaj legarena e aktivitetija pe registracija pe than. E vavere komunen isi mobilno timija vaš o avipe dži pe kodola themutne pe tereno so šaj te oven lendine vaš e akava cilo, sar so si skrinisardo dureder ande akava reporto.

Resljaribe, proaktivno informaciaki distribucija thaj aplikaciake forme

O MCOs ande e u Obiliq/Obilić vi ande Lipjan/Lipljan, si olen bučara vaš e konekcija e Romencar, Aškaliencar vi Egiptjanencar thaj von sakana džana ande e komune kote so bešena e Roma, Aškalije vi Egiptjanura thaj proaktivno vakerena olenge te registruin pes. Ande e Lipljanu/Lipjan o MCO dija asistencija e CRPK-ske thaj e UNHCR-eske ande e olengere aktivitetija te resljaren pes o manuša, te registririnen pes thaj von kerde dendine e aplikacione forme e liderenge kotar e gava.⁶⁸ Sar rezultato kotar adaja akcija sine registririme 30 naregistririme manuša. Ande e Podujevo/Podujevë, o MCSO dijas jekhe manuše pestar permamento te kerel vizita ande e komune kote so train/dživdinen/bešena/ e Roma, Aškalije vi Egiptjanura, kasko ciljo sine te del informacije e naregistrimime manušenge te registririnen pes thaj te kerel promocija pe lengo proceso vaš e registracija pe lengo personalno statuso. Ande prizrensko zona o AoR, UNHCR vi o CRPK kerde trujale mesaja kote so sine khedipe sa relevantno akteroncar ande sa komune. Ande e Suva Reka/Suharekë, o ICMC⁶⁹, agencija legardi kotar e CRPK vi UNHCR, involviringja vi e MCSO-e, vi e MCRC-e ande e buteder khedipena Romencar, Aškalijencar thaj Egiptjanencar thaj lenge lideroncar, kote so dendine informacije vaš o proceso pe civilno registracija thaj o kriteriumija vaš o hakaj/čačipe/pravo/ pe registracija. Ande Uroševa/Ferizaj o MCO žutisarda/dija sumo/pomaškerda/ pire aktivitetencar e UNHCR-

⁶⁷ Mobilno timo kerela vizita ande e trin gava kote so bešena Roma vi Aškalije: Gjurkoc/Đurkovce, Vojnoc/Vojinovce, Muzeqinë/Mužicane.

⁶⁸ Specijalno ande e thana Gadime thaj Ulët/Donje Gadimlje vi Dobrajë e Vogël/Mala Dobranja.

⁶⁹ Internacionalno katoličko komisija vaš e migracije (International Catholic Migration Commission).

ske vi e CRPK-eske te keren buvleder pesko džanipe pe civilno registracija maškar e relacije ande e komuna trujal peskesub-kancelarijelocirime ande e komune kote so train e Roma Aškalije vi Egipjanora. Ande e Vučitrnu/Vushtrri, sar sp phenel o UNHCR, i komuna kerela terensko vizite. E komunake bučarne grupe vaš o iranibe (MWG) dikhela te šaj te arakel solucija te vazdel e pučipena so si panle e civilno registracijaja maškar e Roma, Aškalije vi Egipjana. Ande e Gjakoví/Đakovic CPRKlegargas/sprovedinga/ proceso vaš e civilno registracija, dži kote e švajcarsko Caritas thaj o GTZ⁷⁰ dijas pomožinge kodole manušenge so si registririme te registruin pes te len socialno pomoš.

Kampanja vaš o vazdipasko gindo/svest/godjalipe/

Ande 2004 thaj 2005 berš ande e Obilić/Obiliq, o MCRC e letakoncar/lilencar/ vi e posteroncar, kerdas kampanja te vazdel pes o javutno gindo/svest/ promocijasar pe aksesu penge badanenge/pristupo lenge službenge/. Ande Podujevo/Podujevë o MRO pomožingadijas dumo/ i kampanja so legargja e komunen ande koperacija e lideroncar ande komune kote so si e Roma, Aškalije vi Egipjanora. Sar so phenena e raportija, e Roma, Aškalije vi e Egipjanora pozitivno hačarde i kampanja thaj organizirimo registririgen pes. Buteder kotar e 100 aplikacije sine kotar e Roma, Aškalije vi Egipjana so resljarde bijamutne lila kotar e matično lil, thaj odoleja šaj te oven registririme sar permanentno themutne thaj te resljaren personalno dokumentora. Ande e Ferizaj/Uroševco o MCO pomožinga/dijas dumo/ i kampanja e UNHCR-eskeri thaj e UNHCR-eskiri peskere kancelariencar ande mahale kote so si e Roma, Aškalije thaj Egipjana. Ande 2000 thaj 2004 berš⁷¹ pe Vučitrn/Vushtri o MCRC kerdas duj ciloskere kampanje informiribaja e mobilno timosar⁷². Vi palik kodo so dži kodi vrama naj sas varesave specijalno kampanje vaš o informiribe, i komuna koristinela/lela/kerela/ e terensko vizite kotar e MWG vaš e irisaripe palpale te šaj te rešinel/arakel solucija/ pe phučipena phanle e civilno registracijasar pe Roma, Aškalie thaj Egipjanura. Ande Lipljan/Lipjan, e MCRC-esko avgo aktivitetu maškar e manuša sine ande e 2002 thaj 2003 berš. nde e Prizren o MCO vi o MRO lije participacija/ učestvo/ ande e turlije inicijative organizirime kotar e lokalne nagavernoske „iicijativa,, kasko ciljo sine vazdipasko gindo/svest/ vaš e civilno registracija ande e mahale maškar e Roma, Aškalije vi Egipjana. Ande e Štimlju/Shtime o MCO dijas suportu/podrška/ pe aktivitetija vaš o informiribe so sas realizirimo kotar e CRPK trujal peski kampanja pe civilno registracija.

Kooperacija e komunake lideroncar /bučarencar vaš e veza/konekcija/ bučarencar vaš e komune kotar e Roma, Aškalijev i Egijana

Ande e Obiliću/Obiliq, o MCO-es isi duj bučarne so specijalno odredime vaš e komune kote si e Roma, Aškalije vi Egipjana thaj olengeri registracija. Ande e Podujevu/PodujevÍ, o MCSO odredingja jekhe bučare te kerel vizita pe thana kote so train/dživdinen e Roma, Aškalije vi

⁷⁰ Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit, phanli kompanija e limitirime obligaciencar Gaverno kotar e Republika Nemačka so kerela buti pe internacionalno kooperacija te legarel kontinuitetu pe vazdipe.

⁷¹ Palik o konflikto, e mobilno timora vi o MCRC gele ande e RAE-ngi komuniteta, te khedel aplikacije thaj palik kodo denge olenge indetifikacione karte. I komuna korkori lijas akaja inicijativa. Palik o konflikto ande e marto 2004. berš, o centralno PISG rodijas kotar e MCRC te kerel da jekh drom terensko vizita te šaj te del e indetifikaciono karta e manušenge so ačile bizi olende khana sas o konflikto.

Egipjana, i komuna thaj o MRO kerde kooperacija vi e komunitetake liderencar kotar e RAE komunitete. Ande e Lipljanu/Lipjan e MCO-e isi bučarno so si linko e komunitencar kote so si e Roma *Žutipen/pomoš/ ande e procedure thaj identifikacija e svedokengi*

Jekh kotar e bučarne kotar e MCO ande e Obiliću/Obiliq kerela direktno buči e Romencar, Aškaliencar vi Egipjanencar thaj žutil len te peren e aplikacije, te keren e procedure vaš e lengo personalno statuso. O MCO dela asistencija e MCSRC-SKE thaj e MCSO-ske te identifikuen pes svedokija vaš e identifikacija te šaj te del pes konfirmacija vaš e fakti pe identiteteto e Romenge Aškalienge vi e Egipjanenge khana dena peske aplikacije, a naj len nisave personalne dokumentora.

Žutipen/pomoš/ ande e transporto vi o sub-ofisora/pod kancelarije/and e mahale kote si e Roma, Aškalije vi Egipjana

O MCO ande e Ferizaj/Uroševac dela transporto e manušenge so si Roma Aškalije vi Egipjana thaj naj len love vaš o transporto vaj naj ande e situacija te traden drom dži ko MCSO vaj dži ko MCRC. Olen isi kancelarije ande e komune kote so dživdinen e Roma Aškalije vi Egipjana, so dela benefitno sistemo te žutin e Romen, Aškalijen, vi e Egipjanen vaš olengeri civilno registraciaki kampanja.

O MoS e CRPK-ski reakcija pe registracijake aktivitetija

Ande e Orahovcu/Rahovec UNHCR vi o CRPK phende kaj i komuna sikadas suportu/podrška/pe olengeri kampanja vaš e civilno registracija. Ande e Uroševcu/Ferizaj o UNHCR thaj o CRPK dendine lače vorbe vaš olende kaj denge piri volja te rešinen baro numero kotar e komplikovano kejsora/slučajija pe civilno registracija. Ande e Kamenici/Kamenić o CRPK vi i Komuna crdijas te kerel buči te implemetirinel o MoU skrinisardo maškar e CRPK thaj i komuna, numa o MCSO džakerela sine dureder instrukcije kotar ecentralno PISG angleder adava.

Ande e Istok/Istog, komuna vi o CRKP sine ande e proceso pe lafikeribe(ugovaranje)pe gasavo MoU. Palik so agorisarde i vežba po pe monitoring pe soste akava reporto si kompletirimo 16. februar 2007, o CRPK dijas avri kaj sa e manuša so skrinisarde pes ande e MoU vaš e Roma Aškalije vi Egipjanengi civilno registracija ande e kapanja si dešujekh komune Viti/Vitina, Gjakovë/Đakovica, Gjilan/Gnjilane, Kamenicë/Kamenica, Lipjan/Lipljan, Obiliq/Obilić, Podujevë/Podujevo, Prishtinë/Priština, Fushë Kosovë/Kosovo Polje, Pejë/Peć i Shtime/Štimlje. O CRPK phenela kaj palik kodo kana skrinisarde o MoU, e komune akseptuisarde/prifatinge/fleksibilno aksesu/pristup/ thaj te crden i obligacija te pokinel pes i administrativno taksa vaš e sa e kejsora

/slučajeve/ so o CRPK ka kedel. Te akava si čačes, ka sikavel pes kaj sa bareder numero kotar e komune crdijas te lel kerimatar/mere/ te kerel lokeder i civilno registracija e manušenge kotar e komunitete kote si e Roma, Aškalije vi Egipjana; resljardo si o skrinisardo kontrakto e implementaciono partnerosar pe kampanja vaš e civilno registracija, pe na pokinibe e administrativno taksako thaj majfleksibilno aksesu sar so si rodimo ande e Rekomandacije.

Žutipen/Pomoć/pe registracijaie manušenje so irisarde pes kotar e trito phuvja/inostranstvo/

Ande e Orahovcu/Rahovec, MRO dijas suportu/podržao/ e civilno registracija e familienge so si Roma, Aškalije vi Egipjana so sar irisarde kotar e tritophuvja ande e olengere komune. Ande e Peći/PejÍ UNMIK/DCA dijas konfrimacija kaj o MCO, MRO, O MCSO vi o MCRC dije baro suportu /podrška e familenge so si Roma, Aškalije vi Egipjana thaj pe akanutni vrama irisarde pes ande e lengi komuna. O MCRC sigate agorisarda lengi registracija sar permanentno themutne.

Na dosta suportu/podrška/ kampanji vaš e civilno registacija pe Roma, Aškalije vi Egipjana

Ande e varesave komune, i kampanja pe civilno registracija na resljardas dosta /podršku. e Novo Brdu/NovobírdÍ MCSO na implementiringja i odluka/decizija/kotar e šerutno bučarno kolea sine prijavime e Roma, Aškalije vi eEgipjana te crden pes kotar e obligacija ma te pokinen e administrativno takse OMCRC ande e Đakovici/GjakovÍ phenela kaj vaš savi te si specijalno kerimatar trubuj te anel pes decizija/odluka kotar e centralno PISG-eso nivo thaj o MCSO gindil kaj nisave specijalno kerimatar /mere/olenge trubuj.

Soske akala komune na lije ande e praktika te tromalen/oslobodinen/kotar e administrativno takse sar so phenen e Rekomandacije, o CRPK jekhe vramake učardas o pokimos e aplikacienge so sas pe anav e Romenge, Aškalienge vi Egipjanenge ande e Dečan/Dečanima, Istog/Istoku, Kliní/Klini, Prizrenu, Rahovec/Orahovcu vi SuharekÍ/Suvoj Reci, a o švajcarsko Caritas vi GTZ kerde adava ande e Đakovici/GjakovÍ. Vi palik adava so akava anela benifito/korist/ e aplikatenge so si roma, aškalije vi egipjana so dije pesko mangipe, akava na kerela stimulacija te implementirinen pes erekomandacije/preporuke/kotar e Premieresko kabineto.

O MCO vio MRO ande e Klini/Kliní phenena kaj na džangle vaš e situacija e Romengi, Aškaliengi vi e Egipjanengi ande e lenge komune, thaj lengi sama sine upreder e srbikane minoritetija thaj olengero iranipe. Ande e Mališevu/MalishevÍ, i komuna na dija suportu pe informativno kampanja so sas kerdini kotar e CRPK thaj sine vizitaja kotar e udar dži ko udar, sas distribuirime brošure thaj sine aver akcije te šaj te pindžaren pes e Roma, Aškalije vi Egipjana e procedurencar vi dokumentacijaja so trubuj olenge te šaj te keren peski civilno registracija. Ande e Prizren vi Mališevu/MalishevÍ o MCRC thaj o MCSO kerde opstrukcija te usvoinen pes/len pes andre/ e jekhe vramake kerimatar/mere/ vaš e registracija e manušenje bizi dokumentija kotar ekomuniteta kote si e Roma, Aškalije vi Egipjana.

Ande e Vitini/Viti, šaj kodoleske soske silen cikno numero manuša o MCRC činavda e praksaja te kerel pes terensko vizita e mobilno timencar so informirinel thaj registririnel e kovle grupen. Palik adava o komunako timo kotar e OMIK MT gindil kaj e bučarne kotar e MCSO vi MRO na dosta hačaren e RAE-ngi komuniteta. OMCO negativno proceningja e MCRC-ski buči thaj sikada griža pe fakto kaj e validno zakonora stopuin i registracija e manušengi so avena kotar e Kosovo, numa naj len dokumentora kolencar ka den konfirmacija/dokaz/ pe lengo identiteto thaj hakaj pe registracija vaj upis.

6.1.1 Leibe mobilno timija vaš e registracija

Numa enja kotar e MCRCs-ke⁷² (33%) vi deš MCSOsMCSO-a⁷³ (37%) isiolen mobilno timija so si lendine te keren buči te reslajrel pes dži ko ugrozime/kovle/grupe te šaj te kerel pes civilno registracija avrijal kotar e olengere kancelarije.

Tabela 7: “Lena li o MCRCs vi o MCSO olengere mobilno timija te resljaren dži ko Romane, Aškalijenge vi Egipjanenge komunitete?”

Lena mobilno timija?	MCRC	% ⁽¹⁾	mcsO	% ⁽¹⁾
Va	9	33	10	37
Na	18	67	17	63
Sub-totalo	27	100	27	100
N/d ⁽²⁾	5	/	5	/
Total	32	/	32	/

Legenda; (1) procentora ande akaja tabela si numa pe institucije so irisarde palpale o phučipen; (2) N/d vakerela kaj naj irisardo palpale o phučiben vaj naj sasodgovorimo/irisardo palpale/.

Ande e relacija akaleja e UNHCR-ski kampanja pharuvela adava so naj sas dosta/ine odsustvo/ pe akcije kotar e relevantno gaverno, so ande e buteder slučajevija na lena i obligacija pe peste te aven paše dži pe manuša so naj len dokumenora thaj si kotar e RAE-ngi komuniteta, na lena akcija te stopuin olengerio themutni ekskluzija thaj naštipen te reslajren pesko hakaj thaj obligacije.

Vi ande e komune so bičalena peske mobilno timija pe tereno, asavke aktivitetija si ande e principo kotar e limitirimo vi nasakana sitargetirime/usredime/ pe komunitete so si kotar eRoma, Aškalija i Egipcana vi pe lengere specifične trubumatar. Ande e Peći/PejĀ, Đakovici/GjakovĀ, Prizrenu vi Lipljan/Lipjano MCRCs vi MCSO kerela buti e terensko registracijaja numa pe varesave odredime/specifično/mangipena/zahtev/, vaj *ad hoc*, vaj numa khana varesavo kejsa so nane agorisardo, vaj khanasispecifično mangipe kotar e manuš so si invalido so našti fizički/korkoro/ te avel dži ko MCRC vi MCSO.

Averte, o MCRCs vi o MCSO ande Obiliq/Obiliću, Zvečanu/Zvečan- Mitrović/Upruni Mitrovica vi PrishtinĀ/Prištini kerde lači praktika kote so e terensko mobilno timija si numa vaš e butikeriba vaš e serviso e civilno registracijaja ande ekomune kote si e Roma, Aškalije vi Egipjana.

Ande e regionu Gnjlane/Gnjlana, UNHCR vi CRPK phendas nikana na dikle nikana mobiln timo vaš e civilno registracija, so funkcionirinel ande e komuna.. Numa opozit odoleske o MCOs

⁷² Gnjljan/Gnjlilane, Kamenice/Kamenica, Gjakove/Đakovica, Prizren, Rahovec/Orahovac, Peje/Peč, Obiliq/Obilič, Pristine/Priština, vi Zvečan/Zvečan.

⁷³ Gjilan/Gnjlilane, Kamenicë/Kamenica, Gjakovë/Đakovica, Prizren, Rahovec/Orahovac, Dečan/Dečani, Obiliq/Obilić, Prishtinë/Priština, Zvečan/Zvečan i POJ Han vi Elezit/Đeneral Janković PMU.

dikhlijas kaj von lena peske manušen te resljaren pašeder e Romen, Aškaliyen vi e Egipjanen, thaj kodo keren butivar nego li so kodo keren e institucije so silen obligacija vaš e civilno registracija. Simularno pe adava o MCO ande PejĴ/Peći angleder lijas i inicijativa te identifikuil e Romen, Aškaliyen vi Egipjanen kaske trubuj i civilno registracija thaj sas bičalde e MCSO-ske. Numa muil MCSO na koristingja e mobilno timija vaš e adava..

O MCRC ande e Deµan/Dečanima kerdas jeftisaripe kaj činavgas peske mobilno timora soske naj len dosta vordona. Dži kote so MCRC ande e Lipjan/Lipljanu phendas kaj naj len finasisko šaipen thaj lilitiringje peske mobilno timora numa LSI. Jekh tah jekh sine vi ande e Južnoj Mitrović/Mitrovica, kote so i komuna soske sinela logističko problemija thaj nanipe manušen sine problemo te akseptutinel pes/lel pes o propozalo e jedinice vaš e legalno protekcija ande e Romani mahal te koristinen pes e mobilno timija vaš e civilno registracija. za Ande jekh thaj vrama, e slučajevija ande e Prizren vi Rahovec/Orahovca sikavena kaj vi khana vareko avrijal khamel te del žutipen/podrška e komune na sikavena baro interesu te resljaren la, vaj lena la numa limitirimi. Akava si jekh thaj jekh e ponudaja kotar e UNHCR te del žutipen pe aktivitetija e komunake timorencar vaš e transport vi aver logističko podrška/pomoš.

Ande e Kačanik/Kaçaniku vi Klinë/Klini⁷⁴, o MCRC vi MCSO striktno pendine kaj adari naine mobilno timijaso šaj ine te aven džipe komuniteta maškar e Roma Aškaliye vi Egipjana, dži kote ande e komuna Kačanik/Kaçanik dži akana naj registririmo ni jekh rodipe pe civilno registracija. Ande e Malishevë/Mališevu, Novobërdë/Novo Brdo vi Shtërpçë/Štrpcu, e intervjuirime bučara phendine kaj na trubuj olenge mobilno timija. Ande e Shtime/Štimlju, akaja praktika džala sine angleder, numa na gele lungeder vrama. Vi palik kodo so ande e varesave kejsora šaj i procena si čačuniI kaj e terensko aktivitetija na trebela sine neophodno vaš e javutno/prihvtanje/leibe pe civilno registracija pe Roma, Aškaliye vi Egipjana thaj i responsibiliteta/odgovornost /pe kodole phučibaski regulacija vi dureder si problemo ande e nekobor komune. Ande jekutni vrama o centralno PISG trubuj te anel adekvatno decizije/odluke pe adekvatne politike, instrukcije vi resorora.

6.1.2 Inicijative kotar MCO thaj MROs vaš e Roma, Aškaliye vi Egipjana te pinžaren pes e civilno registracijasar

Komunake ofisora/kancelarije/vaš e komunitete (MCO) vi e komunake bučarne vaš o iranibe palpale (MROs) isilen posebno/specijalno mandatu te keren sigurno/obezbedinen/e integracija pe komunake badanija/službi/ thaj i politika te den odgovore pe trubumatar e manušenge kotar e sa komunitete, čuvindoj andre vi e irisarde manušen, so train pe teritorija pe odredime komune. Kodoleske, leindoj o fakto, thaj leindoj i bilači situacija e manušenge kotar e Romengi, Aškaliengi vi Egipjanengi komuniteta, o OmiK vi oMT kerde kontakto e akale komunake institucienar te šaj te dožanen buteder vaš e olengeri participacija ande e inicijative vaš o informiribe akale komunitetenge, vaš adava kozom si važno e civilno registracija.

⁷⁴ Akava kerela pes vi palik o fakto kaj i komuna angleder lijas mobilne timora te avel dži pe srpsko komuniteta. Akava diferentno resljaripe šaj te sikavel kaj e RAE dikhen cereder važno vaj naj sas lenge priznaimi/prepinžardo/ o trubumatar te avel pes dži olende.

Tabela 8: „Legarde li o MRO thaj o MCO e aktivitetija vaš e civilno registracijako informiribe maškar e Roma, Aškalije vi Egipjanora?”

Irisardo palpale phučipen/Odgovor/	MCO	% ⁽¹⁾	MRO	% ⁽¹⁾
Va	5	23	4	16
Na	17	77	21	84
Sub-totalo	22	100	25	100
n/d ⁽²⁾	10	/	7	/
Total	32	/	32	/

Legenda: (1) procentora ande e akaja tabela si relitirime numa pe institucije so irisarde palpale /odgovori/o phučipen; (2) N/d phenela kaj nane irisardo palpale phučipen/odgovori/ vaj kaj o phučiben naj sas adekvatno.

Numa e, irasarde palpale o phučipen so dengje e MCO⁷⁵ vi o MRO⁷⁶ sikavena kaj olengeri participacija ande e aktivitetija pe informiribe e manušenge so si komuniteta kotar e Roma, Aškalije vi Egipjana vaš o olengere hakaja thaj obligacije ande e relacija e civilno registracijaja ačovela krajno limitirimo. Numa pandž kotar e MCOs (23%) thaj štar MROs (16%) phendas kaj kerde aktivitetora pe adava temato.

Vi palik o fakto kaj e terenske aktivitetija našti te ulaven pes kotar e akale instituciengo mandato e so duj institucije, vi o MCO dela buči e manušenge kotar e Roma, Aškalije vi Egipjansko komunitete isilen olengere bučarne vaš e /veza/konekcija thaj ande e nesave kejsora, vi e sub-ofisora/podkancelarije/ ande e okviro vaj paše dži ki mahala kote so dživdinen⁷⁷, si than te lačaren pes.

Isi maškar e vaver majlače praktike so šaj te zuranen pes ande e praktika, sar so si upre vakerdo o egzampli/primeri ande e Obiliq/Obilića.

O MCO ande e Gjakoví/Đakovici vi Pejí/Peć vakerde kaj kerde terensko vizite, identifikuingje naregistririme manušen, čuvindoj andre vi e irisarde manušen, thaj bičale olen ko CRPK vaj ko MCSO. Ande e Suharekë/Suvoj Reci, o MRO žutisarda e ICMC te organizuin khedipena e manušencar kotar e Roma, Aškalije vi Egipjana, pe save khedipena kerela ine pes lafi pe diferentno teme sar so si i civilno registracija, registracija e neve bijande bebenge thaj registracija ande e škola. novorođenih beba i upis u školu. OCA UNMIK-a je takođe zaključio da OSP redovno savetuje zajednice Roma, Aškalija i Egipčana i upućuje ih na odgovarajuće institucije.

Ande e Lipjan/Lipljanu, o MCO silen bučaraoficiro vaš e veza/relacije/vaš e Roma Aškalije vi Egipjanora so permamento kerela olenge vizita ande e olengere mahale vi gava kote so train e

⁷⁵ Gjilan/Gnjilane, Kamenicë/Kamenica, Novo Brdo/Novobërdë, Shtime/Štimlje, Štrpce/Shtërpçë, Viti/Vitina, Gjakovë/Đakovica, Prizren, Dečan/Dečani, Istog/Istok, Klinë/Klina, Pejë/Peć, Obiliq/Obilić, Fushë Kosovë/Kosovo Polje, Lipjan/Lipljan, Prishtinë/Priština, Gračanica/Graçanicë, Mitrovicë/Mitrovica, Skenderaj/Srbica, Zvečan/Zveçan, Vushtrri/Vučitrn, Leposavić/Leposaviq.

⁷⁶ Gjilan/Gnjilane, Hani i Elezit/Đeneral Janković, Kačanik/Kaçanik, Kamenicë/Kamenica, Novo Brdo/Novobërdë, Shtime/Štimlje, Štrpce/Shtërpçë, Viti/Vitina, Gjakovë/Đakovica, Prizren, Suharekë/Suva Reka, Dečan/Dečani, Istog/Istok, Klinë/Klina, Pejë/Peć, Obiliq/Obilić, Fushë Kosovë/Kosovo Polje, Podujevë/Podujevo, Prishtinë/Priština, Gračanica/Graçanicë, Mitrovicë/Mitrovica, Skenderaj/Srbica, Zvečan/Zveçan, Vushtrri/Vučitrn, Leposavić/Leposaviq.

⁷⁷ Akava si kejsa e e MCO-sar ande e Ferizaj/Uroševcu.

Roma, Aškaliye vi Egipjana. Akava bučarno dijas specijalno informacije vaš e civilno registracija e manuŝenge vaš e civilno registracija vi delas ine olenge formularija vaš olengero prijavipe/registracija. Simularno terenske vizite sas kerdine vi kotar o MRO PodujevÍ/Podujevu.

Ande e varesave komune, e interncionalno vi e lokalno organizacije lena paricipacija/užestvuinena/ ande e javutno informiribe thaj žutinen e manuŝen kotar eRomane, Aškalienge vi Egipjanenge komunitete vaš e civilno registracija, kotar e udar dži ko udar. Numa ande e varesave komune sar so si o KlinÍ/ Klini,⁷⁸ o MCO thaj o MRO ne lena paricipacija pe akava butikeripe thaj phenena kaj naelen gasavi praktika, vaj phenena kaj sa e aktivitetija legarena e internacionalno agencije. Gasavo si o kejsa ande e vi e MCO-sar vi MRO-sar ande Zvečanu/Zvečan vi Leposaviću/Leposaviq.

Bareder paricipacija kotar e komunake institucije, čuvindoj andre vie MCOs vi e MROs, ande kampanji si važno vaš e održivost thaj vlasništvo/kotar e inicijative vaš o informiribe pe registracija. Akava si šaj o jekutno drom e komunake institucije te keren identifikacija e manuŝenge kaske trubuj i civilno registracija, sar vi te dikhel pes lengo numero vi situacija thaj te lel pes akcija te aforisaren pes lenge kejsora/slučaevoja, odori kote so adava šaj.

6.1.3 Koordinacono khedipena sa e interesantonge/zainteresrime riga/

O OmiK MT-ora palik o intervju vi diskusije e MCSO-sa, MCO-sa, MRO-sa, UNHCR-sa, CRPK-a vi UNMIK-SA/DCA avile dži pe konfirmacija kaj generalno vakerindoj, ande e komune na astarena pes koordinaciono khedipena kote so ka šaj te pharoven pes informacije vi te koordininen pes o butikeripe te del pes suportu pe kampanjake pe civilno registracija pe Roma, Aškaliye vi Egipjana. I intencija kotar e CRPKS sine ulavde te ovel khedipena e institucijencar vaš e civilno registracija (MCRC VI MCSO) thaj te kerel pes diskusija vaš e individualno kejsora/slučaevoja/vaj te organizirine pes terensko aktivitetija, buteder ande e ekoperacija e MCO-sar vi MRO-sar. O CRKP dija piri signatura/potpisingja/MoUs e turlije komunencar, te šaj te zurarel pes i koperacija e komunake institucijencar ande e area kotar e civilno registracija.

Akala khedipena vaj keripe komunake operativno grupe vaš leipe inicijativa vi keripe buti pe majkomplicirimekejsora identifikuime e kampanjaja sine jekh kotar e avgune planirime rezultatija e kampanjake vaš e civilno registracija, pe Roma Aškaliye vi Egipjana. Palik e akava avgo plano muil kaj vi o UNHCR akana kerel favorizacija pe keripe *ad hoc* khedipena, so kerena pes khana trubuj, e različno/diferentno/ akteroncar.

⁷⁸ Vi palik kodo so o UNCHR vi o CRPK phendine kaj akala duj institucije sine bari pomoš trujal i kampanja, olengere irisarde palpale phučipena/odgovorija sikavena kaj o MCO VI MRO na dikhena kaj akaja kampanja si olengeri.

6.2. Fleksibilno /mere/kerimatar/

Jekh thaj e validno zakonencar šaj varesavo manuš te avel registririmo sar manuš kas isi permanentno/stalno adresa/boravak/prebivalište/ ande e Kosovu, sako jekh aplikanto musaj te perel majcereder kotar e akala telutne kriterijuma:

- a) te ovel bijamo ande e Kosovu;
- b) o dad vaj i dej te oven bijame ande e Kosovu;
- c) te bešel/trail/ majcera panž berš permanentno/stalno/ ande e Kosovo
- d) Kaj sine zorasar paldino thaj trubuja sas te mukel o Kosovo thaj kodoleske našti te pherel o kriterijumo pe permanentno pandž berš dživdipe ande e Kosovo
- e) kaj e čave dikhen vi bajaren registririme dad vi dej thaj si teleder kotar e 18 berš;
- f) kaj o /izdržavano/ diklo čavo maškar e, 18 vi 23 berš, si kotar e registririmo dad vi dej palik e kriterijumima a) dži d) vi te ovelen dokaz/sertifikato /dokumento/ kaj redovno džal ande e edukaciaki institucija⁷⁹.

Složime/phare procedure pe registracija si praktika ande e sako kotar e akala slučajja/kejsora/ a e sposobnost/džanibe/ e aplikanteski rodela sar vov ka dokažinol/sikavel/pesko identiteto te kedel nesave trebno dokumentija te sikavel.. Dži kote lela inicijativa vaš e organiziribe kampanje vaš e civilno registracija pe Roma, Aškalije vi Egipjana bizi dokumentora, o UNHCR ko centralno PISG kerela advokatura/zalaže/ vaš o leipe andre/usvajanje/pe homogeno/mera/kerimatar pe fleksibilnost ande e komune, so si relitirime e kriterienar vaš e civilno registraciju. O OmiK vi e MT-ija kerde buči pe konfirmacija pe fleksibilno praktike ande e sa komune, adžukerindoj te usvoinen pes e jekhutne instrukcije kotar e centralno PISG-ski rig.

6.2.1. Evidentija so si lendine/priznaime/ kotare MCRC sar /potvrda/ pe zorasar paldime/ispidime/ te džan peske

Manuša so so na resljarena e u uprune pendine kriteriumija sar kondicija te avel olem pandž berš dživdipasko than sar te si šaj te oven kvalifikuime sar themutne dži kote sine zorasa paldime te muken o Kosovo thaj kodoleske našti sas te oven ande Kosovo pe nakhle panč berš. Numa sar

⁷⁹ Artiklo 3 Regulacije kotar e UNMIK-a n.o. 2000/13 pe Centralno matično službe phenela: „centralno matično služba kerela registracija pe akala manuša sar themutne so si dživdipasko thansar pe Kosovo: (a) te ovel bijamo ande e Kosovu; (b) manuša so šaj te dokažinen kaj train ande e Kosovo pe nakle pandž berš; (c) avera manuša so sine zorasa ispidime te mukhen o Kosovo, pe gindipea e matičeresko, thaj kodoleske našti sa te peren e kriterijumo pe akava artiklo (b) akava artiklo; (d) pe vaver drumo o nepodobna čavora so si izdržinen manuša so si pisime ande e slado /jekh thaj jekh/ e akale /podstavovi/kotora (a), (b) vi/vaj (c) kotar e akaja sekcija sar so si e tikne čavora terneder kotar e 18 vaj 23 berš, vaš e kodola so šaj te dokažinel pes kaj redovno džan ande e prepindžardi edukacijaki institucija.²

te si von musaj te den varesavo dokumento e fotografijasar,⁸⁰ oficijalno nacli manuŝengi legitimacija, dokaz vaŝ e akanutni adresa,⁸¹ vi dokaz kaj beŝen vaj lengi intecija/namera/ si palik te dživdinen ande e Kosovo.⁸²

Ande e slučaja ko interno raselime, vaj dži kote naj len našli manuŝengi identifikacija, e aplikantora so sine zorasar paldime te muken o Kosovo ŝaj te astaren pes seriozno problemencarande e registraciako proceso dži kote naj len dokumentirimo periodo pe raselenost/muklipe e themesko/.Kodoleske sako dokumento dendinokotar e UNHCR ŝaj te reljarel klejaki rolja soske gidijal pomožinel pes e MCR-ske te formirinel peske,„stavija,„/gindipen/pe aplikacije pe raselime manuŝ.o Artiklo 4.2 Regulirimo UNMIK-a n.o. 2000/13 dela ŝaipen e badanege vaŝ e civilno registracija te len telal i sama e „vaver dokumentija averten.kotar e rig(...).kotar e nesavi agencija vaj badani Ekhetanutne Naciendar, dži kote trubuj, e dokazija skrinisarde vaj oralne,„ te kerel pes konfirmacija pe identiteto e manuŝenge so dije peski⁸³

OmiK-ske MT rodela e MCRC- olengeri fleksibilnost vi leipe pe skrinisarde/pisime izjave/vakeripa kotare e UNCHR vaj komunake institucije,sar so si o kao ŝto su MCO i MRO, sar dosta dokaza pe /raseljenju/ dživdipe avrijal/.Von khedine e evaluacije kotar e MCO, MRO, UNHCR, CRKP VI unmik/dca vać e MCRC-ske praktike

⁸⁰ E personalne karteSRJ; pasoŝora SRJ; indeks kotar e fakulteto; tradipaski vorda dozvola/dokumento/ SRJ; stranskopersonalno karta; stransko pasoŝo, stransko tradipaski dozvola; dozvola pe lov; armijaki knjiŝka/dokumento/; dži kote so des vi vaver dokumentora, oficijalno našlipaski karta/legitimacija/, izjava (vaŝ e manuŝa so si rodime palik e 1970), oficijalno našle manuŝengo tradimaskko dokumento. Akala mangipena si vakerde ande e Artiklo5.2 Administrativno regulacije kotar e UNMIK n.o. 2001/12 thaj si ande e Informativno broŝura UNMIK-ski Centralne matične /službe/badanija vaŝ e procedure pe civilno registracia vi tradimaske/putno/ dokumentija, Aneks 1, Tabela pe dokumentora so ŝaj te len pes, oktombro 2004. (Broŝura UNMIK CMS).

⁸¹ Gasavo/dokaz/evidento trubuj te del majcera jekh kotar e akala nevo telefonsko računi/lil, računi/lil kaj pokines/elektrika vaj phani; registracijape vordon; dokumento kaj les socialnoj pomoć; kontrakto pe renta /kirija/; vakeripe telal i sovol pe akanutni adresa kote so trais so dela o kereskero ŝerutno (Broŝura CCR UNMIK).

⁸² I intencija palik te dživdinel pes ande e Kosovo musaj te ovel dokažimi ande e jekh kotar e akala dokumentora: dokument pe personalno themutnengo/građana/ vaj vaver adekvatno dokumento so sikavela familijarno konekcija pe Kosovu (te phenas mami,vi papo e manuŝeske so del piri aplikacija, dad vi daj,rom, romni, (phral)(phen), čavoe(čhavre)vi/ vaj unukija so dživdinenena pe Kosovu); dokumento koleja dokažineja tle phuvjakoro barvalipen pe Kosovu; dokaz kaj džas ande e jekh kotar e Kosovake edukacijake institucije(Broŝura UNMIK CCR).

⁸³ „Identiteto vi kondicije pe registracija ŝaj te kerel pes vi agjar; (a) oficijalno dokumento so dela o them vaj varesavo vaver badani, čuvindoj vi i personalno karta, pasoŝo vaj vaver tradipasko dokumento e fotografijasar vaj otiskoar naeja e aplikantoske;

(b) Vaver dokumentija so del ao them vaj vaver badan, vaj agencija kotar e Paŝekerde,uzza kola si, dži kote so trubuj dendine./ priložime/ nezavisno potkrepljujući pismeno vaj usmeno dokaz; vaj

(c) Vaver dokumentora angleder 10. juno 1999. kotar e vaver subjektija, čuvindoj numa na vi limitirime sa e edukacijake, sastipaske, političko vi religisko institucije, javutne badanija vi vaver kvazi-badanija, dži kote te trubuj , dendine nezavisno potkrepe/dodatkija/ sar pismeno/skrinime/agjar vi usmeno,„

Tabela 9: „ Dali o MCRC lela o lil kotar e UNHCR, MRO VAJ MCO sar suficiento evidento/dokaz/ vaš o raselime/našle manuša;dži kote o aplikanto naj ande esituacija teperel o kriterijum pe pandžberš boravko/permanentno adresa/soske von sine zorasar ispidime te muken o Kosovo?„

Irisardo palpale phuçipen /Odgovor/	MCRC	%⁽¹⁾
Va	10	43.5
Na	5	21.7
Na avilo dži adava sluçaj/kejso/	8	34.8
Sob-total	23	100
n/d⁽²⁾	9	/
Totalno	32	/

Legenda: (1)e procentora ande e akala tabele si numa e institucienge pe save isi odgovor; (2) N/d phenela kaj naj ogovor vaj naj sas /ovarajuçe/adekvatno.

Sar so sikavela i tabela 9, 43.5% MCRC⁸⁴ phendinas kaj lendine vaj ka len e izjave kotar e UNHCR vaj MRO/MCO kote so vakerela pes kaj o aplikanto sine telal o zori te mukel o Kosovo thaj kodoleske naši sas te pherel o kriterijum pe pandz beršengo boravkoBaro numero kotar e MCRC⁸⁵ (34.8%) ni kerdas buçi pe simularno sluçajja/kejsora/a numa cikno procento kotar e MCRC⁸⁶ (21.7%) phendas kaj von naj te len gasave potvrde/konfirmacije/ sa dži kote na vakerel olenge o PISG.

O na leibe pe gasave /uverenja/lila kotar e MCRC-ski rig ande e Prizrenu vi Deçan/Deçanima, thaj olengero leibe ande e Klini/ Klini, dži kote si laçe/propisno/konfirime e oficijalno kanalencar, si opozito/u suprotnosti/ e artiklosar 4.2, punkto(b) Regulirimo UNMIK-sa n.o. 2001/13.⁸⁷ MCRC ande e Kamenici/Kamenici, Skenderaj/Srbici, Štrpce/Shtërpçë ka rodona ine instrukcije vaj ka rodona ine instrukcije kotar e Centralne matične službe, numa mujil kaj ni von na džanena o fati kaj o UNHCR-ski agencija Pašakerde nacije-ske dokumentora trubuj te len pes telal i sama khana kerel pes registracija vaš e dživdipasko than/boravak/prebivalište.UNHCR vi CRPK lije sama pe problematično praksa e MCRC-ski ande e Ferizaj/Uroševcu, savi na priznainela e mangipe pe pandžberšengo boravko e manušenge so pherde adale kondicije palik e 1999.⁸⁸

⁸⁴ Gjilan/Gnjilane, Novo Brdo/Novobërdë, Viti/Vitina, Suharekë/Suva Reka, Fushë Kosovë/Kosovo Polje, Lipjan/Lipljan, Prishtinë/Priština, Graçanica/Graçanicë, Vushtrri/Vučitrn.

⁸⁵ Kaçanik/Kaçanik, Štrpce/Shtërpçë, Obiliq/Obilić, Podujevë/Podujevo, Mitrovicë/Mitrovica, Zvečan/Zveçan, Leposavić/Leposaviq.

⁸⁶ Kamenicë/Kamenica, Prizren, Deçan/Deçani, Klinë/Klina, Skenderaj/Srbica.

⁸⁷ „Identiteto vi e lokibaske registracija šaj te utvrdinen pes pe jekh kotar e akala droma: (ÿ) (b) vaver dokumenja so o them vaj vareavo vaver badani dela, vaj dendini kotar e vaver agencija vaj badani kotar e Pašakerde nacije, trujal kola si, dži kote trubuj, lena pes vi e vaver, priložime posebni dozija pismeno vaj usmeni (ÿ)².

⁸⁸ O vakeripe kotar e artiklo3(b) Regulacije UNMIK-ske no. 2000/13 bazirimo pe savo e „manuša so šaj te dokažinen kote dživdile ande e Kosovo macera pandž berš „silen pesko hakaj te oven registririme sar themutne e permanentno boravkoja ande e Kosovomajharne pandž berš „silen hakaj te ovelregistririmo sar themutno e permanentno adresja pe Kosovo, na predvidinela/na dikhela/registracija odole manušenge so na perdine adava kondicije palik 1999.

MCRCu SuharekÍ/Suva Reci prihvata dokumenta koja izdaju UNHCR i IOM. MCRC-i u Lipjan/Lipljanu i Istog/Istoku prihvataju izjave UNHCR-a i MCO. Pe Istog/Istikani rig, MCRC lela telal i sama e izjave kotar o MRO. Ande e Lipjan/Lipljanu, MCO dela izjave ande e anav e našle manuŝenge pe(andre e) Kosovu, a UNHCR dela izjave ande e anav e manuŝenge so sine našle avrijal o Kosovou. Ande e PrishtinÍ/Prištini vi Gračanici/Gračanici, MCRC lelae dokumentora vi legitimacije so si dendine kotar o UNHCR. MCRC ande Štrpcu/ShtÍrpeÍ lelal e lične /personalno/karte dendine kotar e Ministeriumo pe našle vi raselime/dislocirime/manuŝenge kotar e Republika Srbija. OMCRC kotar e SuharekÍ/Suvoj Reci si relativno fleksibilno vi lela e vaver dopunsko/potkrepljujuće/ dokumentora⁸⁹ vi izjave e svedokengo te kerel pes konfirmacija pe identiteto vi lokariba pe aplikacije dendine kotar e Roma, Aŝkalije vi Egiptjana kaske ŝutil o CRPK. MCRC ande e Obiliq/Obiliću lena pes sa e zakonske procedure so si dendine e validno zakonencar.⁹⁰ Ande e kejsa te na /postoji/egzistuil kolea ŝaj te ovel evidentirimi i adresa/kher/boravak/, MCO khetane e MRO-a vi MCRC-a, pomoŝinela e aplikatenge te len duj svedokija so khan vakeren /den konfirmacija p ečaĉipe/ vaŝ angluno /prebivaliŝtu/.

6.2.2. Evidento save so e komunake centrora lena vaŝ e civilno registracija sar potvrda pe identiteto vaŝ e pheripe pe kriteriumija vaŝ e registracija

Palik e Artiklora 4.1 i 4.2 Regulirimo e UNMIK-osa n.o.2000/13, manuŝenge so dije peske aplikacije vaŝ e registracija ande e matične lila musaj te dokaŝinen/konfirmirinen pesko identiteto vi hakaj pe registracija pe jekh kotar e akala droma:

(a) oficijalno dokumentesar so sas dendine kotar e savo te si them vaj badani, ĉuvindoj vi e personalno karta, pasoŝo vaj nesavo vaver tradimasko dokumento e fotografijasar vaj otisko naesar e aplikanteski;

(b) vaver dokumentja so si dendine kotae e varesavo them vaj olako badani, vaj e agenija vaj badani kotar e Paŝakerde nacije,uzi save si, te trubuj priloŝime ulavde dokumentija sar dokaz/konfirmacija/kova ŝaj te ovel skrinisardo vaj phendino

(c) vaver dokumentija dendine angleder 10-to. juno 1999. kotar e vaver badaneski rig ĉuvindoj andre, numa na limitiribaja, e institucienar kotar e edukacija, sastipaske, političko vi religiozno institucije sar javutne komunalne badanija vi vavera kvazi oficijalno badanija, thaj dŝi kote trubuj te, priloŝen pes posebno evidentija/dokazija pe vakerdo vaj skrinisardo drumo/pismeno /usmeno/,..

⁸⁹ Palik o artiklo 4.2, punkto (c), Regulacije e UNMIK-ske n.o. 2001/13, trujal e dokumentora e fotografijasar so dela o them vaj nesavo olakero badani, vi vaver dokumentija so dela i agencija vaj badani kotar e Paŝakerde nacije, a si, odori kote so trubuj, priloŝime/dendine/ specijalno potkrepljujući/dopunske/ dokazija: Identitet vi lokeskere kondicije vaŝ e registracija ŝaj te utvrđinen pes/konfirmirinen pes (ÿ) (c) avere dokumentenge dendine angleder 10. juno 1999. kotar e vavere subjektongi rig, ĉuvindoj andre, numa na vi limitirindoj pe edukacijake, sastipaske, političke vi religiozne institucije, javutne badanija, uza save sie kvazi-oficijalno badanija, thaj dŝi kote trubuj e pismeno/skrinisarde/vaj vakerde/usmeni/ dokazija. ±

⁹⁰ Jekh thaj jekh e artiklosar 6.5 Administrativno regulacije kotar e UNMIK-a n.o. 2001/12: Trujal evaluacija vi dikhibe e dokumentengo kola so ande e centro vaŝ e registracija dela o aplikanto, e buĉarne ande e akava centro ŝaj te len o vakeriba vi e svedokesko,,.

Jekh thaj jekh e artikloncar 5.1 vi 5.2 Administrativno regulacije UNMIK-a no. 2001/12⁹¹, o aplikanto musaj te dokazati/del konfirmacija/pe pesko identiteto sar angle kondicije vaš e utvrđivanje/konfirmiripe/pe hakajeski registrarcijski šaj te kerel kodo gidijal so e bučarenge ande e Cento vaš e registracija ka del ko dikhibe vi jekh kotar e akala dokumentora so isilen fotografija e aplikanteski ;

(a) lično/ personalno karta SRJ; (b) pasošo SRJ; (c) indeks; (d) armijako lil/ knjižica/; (e) tradimaski dozvola SRJ; (f) stransko/aver themesko personalno kartu; (g) aver themesko /stransko/ pasošo; (h) aver themesko/stransko/ tradimaski dozvola; vaj (i) oficijalno našle manušengi legitimaciju.

Dži kote o aplikanto si ande e situacija te sikevel/te del jekh kotar e upre vakerde dokumentija, o MCRC si responsabilno te dikhel olen thaj te kerel evaluacija si mište vaj na, te anel decizija pe kodova si kotar e aplikantesko mangipe thaj phenena dali si dosta dokumentora sar dokaz pe lesko identiteto(artiklo 5.3). Dži kote o aplikanto naj ande e situacija te del nijekh kotar e akala dokumentora, , y, e bučarne kotar o centro vaš e civilno registracija šaj sar so phenel o artiklo 4 Regulacije UNMIK-ske n.o. 2000/13 te dikhen vi te len vi e vaver dokumentija thaj izajave kotar e svedokija/manušen so phenen o čačipe vaj faktija/ sa r dokaz/konfirmacija/ pe identiteto, jekh thaj jekh e procedurencar e kancelarijakebutikeripaja vaš e civilno registracija .²⁹²

Ande e legalno struktura, e komunake timija kotar e OmiK avile dži pe Komunake centrora vaš e civilno registracija te šaj te den konfirmacija šaj li te ovel len volja sar dokazo pe procedure vaš e identiteteski konfirmacija te phereren e kondicije te šaj te pisinel pes vi e dokumetora pe pokime lila vaš e komunalne servisoro, vi te naj pokinde, školake setifikatija, dokumentora so si dendine kotar e srpsko badanija vaj paralelno strukture palik o 1999. Khana kodo šaj sas te kerel pes e komunake timora khedena ine i evaluacija kotar e Komunake kancelarije vaš e komunitete, komunake bučarne vaš o irisaripe palpale, UNHCR, Kosovake programa vaš e civilno hakaja, vi UNMIK/DCA, ande e praktika kotar e Komunako centro vaš e civilno registracija.

Sar so si vakerdino ande e Informativno brošura kotare UNMIK-ski Centralno matično badani pe procedure vaš e civilno registracija vi tradimaske dokumentija⁹³, pokimatar pe sa e komunalne servisoro šaj te oven konfirmacija te perel pes i kondicija vaš e dživdipasko than/kher/boravište/ande e Kosovo pe vrama kotar e 5 berš, (phurane vi neve telefonske pomimaske lila vaj pe elektrika, dži kote dena pes andre e vavere dokumentencar); vi akanutne adrese vaš o bešipe pe Kosovu (neve pokimatar pe pani, telefono vielektrika); školake setifikatora /sveditelstvo/šaj te len pes sar konfirmacija pe bijanipe ande e Kosovo vaj dživdipasko than pe kontiruime pandž berš .

⁹¹ Administrativno naređenje br. 2001/12 koje primenjuje Uredbu UNMIK-a br. 2000/13 o Centralnoj matičnoj službi.

⁹² Administrativno direktive e UNMIK-ske n.o. 2001/12, artiklo 5.4.

⁹³ Informativno brošura UNMIK-ski Centralno matično badani pe procedure kotar e civilno registracija vi tradimaske dokumentija, Aneks 1, tabela pe /akseptuime/lendine/ dokumetora telal i sama, oktombro 2004.

Artiklo 4.2, punto (c) Regulacije UNMIK-ske no. 2000/13 dela šaipen o identiteto vi o hakaj pe registracija te kerel pes e akale dromeja,,(...) (c) vaver dokumenatija dendine angleder e 10. juno 1999. kotar e vaver organija čvindo, numa vi na limitirindo, evavere institucie sar so si e edukacijake, sastipaske, političko i religisko institucije, javutne komunalne badanija, vi e vaver kvazi oficijalno badanija save so šaj te den skrinisarde vaj vakerde dokazija,,Akava klaro phenela kaj andre na čivena pes e dokumentija kola si dendine palik e 10-to juno 1999 kotar e paralelno struktura ande e Republika Srbija pe Kosovo. Numa formalno, e Komunake centrora vaš e civilno registracija našti te len olen telal i sama sar,,vaver dokumentija,,kasko ciljo si te kerel pes verifikacija pe identiteto e aplikantesko vi pe oleskero hakaj/čačipen/ pe civilno registracija. Numa sar te si o MCO kotar e Viti/Vitini phendas kaj gasavo irsaripe palpale šaj te anel bare problemora vaš e civilno registracija sa okolenge so dije pesko mangipe/aplikacije/, odoleske soske e trujal e diferentno došalipe sar te phenas i migracija, von hasarde savo te si dokumento so si dendino kotar e paralelno struktura kotar e Republika Srbija.

Tabela 10: „Lela li o MCRS telal i sama e dokumentija pe pokime komunalne servisoro, vi te naj pokinde, školake sertifikatora vi vaver dokumentija so si dendine kotar e srbikane badanija vaj paralelno institucije ande e uprune Kosovake komune palik o 1999. sar,,vaver dokumentija,,so si dokaz/evidento/ ande e proceso pe konfirmacija pe identiteto vi o hakaj vaš e aplikatengi registracija,,?“

MCRC Irisardo palpale phu-ipen	Ni jekh kotar e akala dokumentor a	% ⁽¹⁾	Pokimata pe komunaln e servisoro	% ⁽¹⁾	Školake sertifikator a	% ⁽¹⁾	Dokumentor a kotar e paralelno struktura so si dendine palik o 10. juno 1999.	% ⁽¹⁾	Sa akala dokumentij a	% ⁽¹⁾
Va	8	32%	12	48%	12	48%	9	36%	8	32%
Na	16	64%	12	48%	12	48%	15	60%	16	64%
Naj sas gasavo kejso	1	4%	1	4%	1	4%	1	4%	1	4%
Sub-totalo	25	100 %	25	100 %	25	100 %	25	100 %	25	100 %
N/d ⁽²⁾	7	/	7	/	7	/	7	/	7	/
Totalo	32	/	32	/	32	/	32	/	32	/

Legenda: (1) e procentora ande e akaja tabela si relitirime e institucijencar so irisarde palpale o phučipen; (2) N/d phenela kaj naj irisardo palpale o phučipen vaj o phučipen naj sas adekvatno.

Upre tele e kotar e intervjuirime manuša kotae e Komunako centro vaš e civilno registracija(48%) phendione kaj lena e pokimata pe komunalne servisoro⁹⁴ vi školake sertifikatora vaj diplome⁹⁵. Numa si jekhutno numero kotar Komunake centrora vaš e civilno registracija(48%, vaj 12) phendine kaj von na lena gasave dokumentija.⁹⁶ Akava anela griža soske

⁹⁴ Gjilan/Gnjilane, Novo Brdo/Novobërdë, Viti/Vitina, Gjakovë/Đakovica, Rahovec/Orahovac, Pejë/Peć, Obiliq/Obilić, Lipjan/Lipljan, Skenderaj/Srbica, Zvečan/Zvečan, Vushtrri/Vučitrn, Leposavić/Leposaviq.

⁹⁵ Gjilan/Gnjilane, Novo Brdo/Novobërdë, Viti/Vitina, Gjakovë/Đakovica, Rahovec/Orahovac, Istog/Istok, Pejë/Peć, Obiliq/Obilić, Skenderaj/Srbica, Zvečan/Zvečan, Vushtrri/Vučitrn, Leposavić/Leposaviq.

⁹⁶ Isto tako, Kamenicë/Kamenica, Shtime/Štimlje, Štrpce/Shtërpçë, Prizren, Deçan/Dečani, Klinë/Klina, Fushë Kosovë/Kosovo Polje, Podujevë/Podujevo, Prishtinë/Priština, Gračanica/Graçanicë, Mitrovicë/Mitrovica na lena e so duj

kodoleja kerela pes limito pe šaipena so e manušenje so aplicirinena thaj avena kotar e kovle grupenge te keren peski civilno registracija khana naj ande e situacija te den vi e vaver dokumentija

Devet MCRC-a⁹⁷ (36%) je izjavilo da je njihova praksa da uzimaju u obzir i druga dokumenta izdata od strane paralelnih struktura posle 10. juna 1999, kao postupak da se utvrdi identitet podnosioca zahteva i njegova podobnost za civilnu registraciju. S druge strane, petnaest MCRC-a (60%)⁹⁸ striktno tumači zakonske propise i ne priznaju ta dokumenta kao validna za civilnu registraciju.

Enja (32%) kotar e MCRC-ske⁹⁹ sikada majfleksibilno aksesu/pristupo/ praktika pe procedure vaš e civilno registracija lena pes telal i sama trin tipija kotar e dokumentija. Palik adava, enja kotar e MCRC (32%)¹⁰⁰ sikada majcera fleksibilno aksesu odolenge so naj len praktika ma te len nijekh kotar e gasave dokumentija vaj našti sa te den konfirmacija kaj ande e gasave kejsora našti sa te len telal i sama e pokimatar pe komunalne servisoru vaj školake dokumentora.

Ande e relacija eresljaribaja pe dokumentora so si dendine kotar e paralelno strukture kotar e Republika Srbija palik o 10. juna 1999, MCRC ande Viti/Vitina gelas dži adari kaj phendas kaj gasave dibe dokumentengo sine jekh kotar e došalipe gasave aplikacije te oven irisarde palpale. Dži kote akava si čačes, kasavi praktika sikavela bari griža so ikljovela kotar e konteksto kaj akala dokumentija na sine evaluirime/dikle/. Akaja praktika šaj te crdel pe rig bute manušen so si irisarde palpale, so silen dokumentora numa so si dendine kotar e paralelne strukture, kotar e deibe pe lenge mangipena vaj šaj olengere dende mangipena te oven irisarde. Asavke buča šaj te anen dži pe segregacija e manušenje kola so len serviso kotar e paralelno strukture a na kotar e olengeri integracija telal e PISG-SKE institucije vi badanija.. Ande e struktura kotar e akala komune o MCCO kerda procena kaj gasavo egzamplo kotar e praktika si problematično soske e dokumentora kotar e paralelnoinstitucije si numa jekhutno evidentno pe identiteto so šaj te ovel dendimo kotar e minoritetenge komune, bizi ulavipe si kodola manUŠa so si interno dislocirime vaj manuša, irisarde vaj manuša so nikana na mukle o Kosovo

O MCRC ande e Kamenicí/Kamenici phendas kaj lela numa dokumentora so si konkretno phendine ande e Administrativno instrukcije (AI)kotar e Ministeriumo vaš e javutne badanija(MPS) n.o. 2006/07 pe neve/neve ikalipa/regulacije vaš e matičnio themutnenge lila.¹⁰¹

tipija kotar e dokumentija. Kotar e vaver rig Istog/Istikani rig na lela e {kolake sertifikacija a a Lipjan/Lipljan lela e pokimatar pe komunalne servisoru numa na phenala va{ leipe andre e {kolake sertifikacija.

⁹⁷ Gjilan/Gnjilane, Novo Brdo/Novobërdë, Štrpce/Shtërpçë, Rahovec/Orahovac, Obiliq/Obilić, Skenderaj/Srbica, Zvečan/Zvečan, Vushtrri/Vučitrn, Leposavić/Leposaviq.

⁹⁸ Kamenicë/Kamenica, Shtime/Štimlje, Viti/Vitina, Gjakovë/Đakovica, Prizren, Dečan/Dečani, Istog/Istok, Klinë/Klina, Pejë/Peć, Fushë Kosovë/Kosovo Polje, Lipjan/Lipljan, Podujevë/Podujevo, Prishtinë/Priština, Gračanica/Gračanicë, Mitrovicë/Mitrovica.

⁹⁹ Gjilan/Gnjilane, Novo Brdo/Novobërdë, Rahovec/Orahovac, Obiliq/Obilić, Skenderaj/Srbica, Zvečan/Zvečan, Vushtrri/Vučitrn, Leposavić/Leposaviq.

¹⁰⁰ MCRC ande e Kamenicë/Kamenici, Shtime/Štimlju, Dečan/Dečanima, Klinë/Klini, Fushë Kosovë/Kosovom Polju, Podujevë/Podujevu, Prishtinë/Prištini, Gračanici/Gračanicë.

¹⁰¹ Akava administrativno instrukcije si relitirime pe neve lilaske ikaliba pe komunake matično lil so si našalde, pharavde sar rezultato kotar e naklo konflikto. Aakava phenela kaj palik o informiribe kaj ka keren pes neve matične lila, e themutne kotar evaresave komune trubuj te aven akarde te keren peski nevi registracija ande e matično lila. Akava lela andre kaj palik o deipe informacije pe anibe neve matične lila kaj sa e themutne ande e

Lela pes telal e sama e sekundarno zakonora, so si andine te šaj te /ikalen pes neve,obnovime/ matične lila kote so na egistuin, vaj si pharavde,si but važno ande varesave komune. Sar te si naj došalipe so ka stopuin e MCRC ste implementirinel e validno zakonsko regulative pe dživdipasko than /kher/boravak/, čuvindoje andre vie e „vaver validno„dokumentija kolencar šaj te del pes konfirmacija pe identiteto vi kerela lokeder o mangipe, sar so si phendino e validno zakonesar.

6.2.3. Procedure e/svedokoncar/evidentno manušencar

E validno zakonora ande e Kosovo vaš e registracija pe permanentno dživdipaski adresa vi e laegalno procedura pe adava dena šaipena te lel pes svedoko/evidentno manuš/sar adicionalno drom te kheden pes buteder evidentija pe relevantno fakte. Ande e kejsa pe personalno status e themutnengo vi lengi registracija pe dživdipasko than, akala vakeripa si adicionalno/dopunime/ vakeripa vaš e aplikantesko identiteto vi lesko hakaj pe registracija.

Kotor 5.4 Administrativno Direktive e UNMIK-ske n.o. 2001/12¹⁰² vakerela dži kote o aplikante naj šaipen te del ni jekh kotar e rodime dokumentora so ka den konfirmacija pe lesko identiteto „ o registracijako centro vaš e registracija šaj te dikhen leibe vi e vaver dokumentengo vi te len o vakeribe e evidentno manušestar, sar konfirmacija pe identiteto so si jekh thaj jekh e butikeripaja e matično badanencar, jekh thaj jekh e artiklosar 4 Regulacije UNMIK-a n.o. 2000/13. O artiklo 6.4 dela šaipen te lel pes o vakeripa kotar e evidentno manuš vaj vaj procedura e svedočeneja ande e procedure vaš e konfirmacija vaš e registraracija pe mangipe vaš e permanentno kher/adresa/prebivalište: „Trujal i evaluacija thaj dikibe e dokumentengo so o aplikanto dijas anglal o centro vaš e registracija, e oficijalno centro vaš e registracija šaj te dikhen vi o vakeripe e svedokesko/evidentno manušesko/.

lengere komune trubuj te aven akarde te keren peske nevi registracija ande e MCSO thaj o temato si te anen e lila,sertifikatija vi dokumentacija: i) sertifikato kotar e matično lila vaš e bijandipe, meripe,prandipe dendine upral e phurane matično lila so sinepharavde vj ikalde avrijal; ii) personalne dokumentija, pasaportija, armijaki kniška vaj vaver dokumentija palik kasko ikalipe trubuja ine sertifikato pe bijandipe iii) lista kaj si muklo kotar e hospitalo/medecinsko instituto/ vaj informacije kotar e hospitalesko registro vaš e bijandino čavo vaj aver evidentija kotar e medecinsko instituto; iv) čkolake sertifikatija vaj diploma, sertifikato vaj diploma kotar e varesave kursija so ka oven evidentno thaj isilen informacije pe faktija so ka oven pišime (artiklo. 5.1). Bazirimo upral e akala instrukcije, i registracija pe personalno statusoe manušenge so si bijandime, dživdinena vaj mule ande e adaja komuna, numa nikana na sine registririme ande e matično lila,, adava trebela te legarel pes jekh thaj jekh e procedurencar pe naknadno/palik e nakli vrama/e registracijaki,sar so si phendino ande e validno zakono (artiklo. 6). Akate o, artiklo 16.4 kotar Kosovaki asambleja pe Zakon vaš e matično lila¹⁰¹ regulirinela kaj ± e čavengo bijanipe trubuj te registririnel pes ande e matično lil ande e vrama kotar e 30 divesa kotar o dive kotar so si bijamo² a artiklo 16.6 vakerela ±te o čavo naj registririmo ande e regulirimi vrama kotar e 30 divesa ý, i registracija kerela pes upral e bazično decizija/odluka/ kotar e kompetentno badani ý². Akava akarela pes palik e vramaki registracija, a i kampanja UNHCR-ski vaš e RAE-ngi civilno registracija si e manušenge kaske trubuj palik e vramaki registracija.

¹⁰² Administrativno direktiveUNMIK-ske n.o 2001/12 so pharuveta thaj dela neve regulative UNMIK-ske n.o 2000/13 kotar e Centralno matično badani.

Vi palik kodo so naj specijalno provizija ande e strukturako zakono kotar e (AoE) Zakono pe CiviIno Statutesko Registro pe matično lila¹⁰³, e procedure pe registracija pe peronalno statuso si specifično forma kotar e legalno procedure thaj sar gasavo si kitor kotar e validno zakono pe legalno procedure palik o Zakono pe Administrativno procedure¹⁰⁴ so khedela e provizije pe istražno/rodipaske/ procedure¹⁰⁵, konfirmacija pe evidentora¹⁰⁶ vi droma te resljaren pes e informacije vi e evidentija.¹⁰⁷

Palik adava o(AoK) kotar e Zakono pe legalno procedure „ si ande e prioriteto e provizienar kotar e validno zakono koleja avela ande e kontradikcija e„(art142).). E Artiklora kotar e 173 dži pe 181 kotar e Zkono pe legalno procedure kotar e Socijalističko Federativno Republika Jugoslavija (SFRJ)¹⁰⁸ si jekh thaj jekh e thaj pherena pes e Zakonesar kotar e Kosovake asembleja pe legalno procedura.Akava si panlo e predmetoncar kote so e riga šaj te len vakeripe kotar e svedoko te šaj te del o evidentno/dokazo/ vi e trebno informacije vaŠ e registracija pe personalno statuto vaj dživdipasko than. Gasave provizije na dena,, manušeske kova so lela participacija ande e procedure sar oficijalno reprezentativo,, te ovel svedoko, numa dena hakaj/čačipe,,sakone fizičko manušeske khon si pe šaipen te dikelo faktija pe adava pe soste trubuj te svedočinel, thaj khon šaj te prezentirinel kadi obzervacija,,te ovel svedoko(artiklo 173) Sar so dikhel pes kotar etabela 11, i madžoriteta kotar e MCRC¹⁰⁹(19 vaj 76 %) vi Komunake offisora kotar e matične badanija¹¹⁰ (18 vaj 66.7%) phendine kaj khana trubuj von den informacije pe mangipena so si Roma, Aškalije, Egipjana pe šaipen te len svedoko (buteder dokumentija so trubuj). Numa majcereder ande e pandž komuneo ¹¹¹, MCO, MRC, UNHCR,

¹⁰³ Asambleja e Kosovako Zakono n.o 2004/46 matično lila, so si vakerdine pe Regulacije e UNMIK-ske n.o. 2005/21.

¹⁰⁴ Asambleja e Kosovako Zakono br. 02/L-28 pe administrativno procedure,thaj si ando e Regulaciencar kotar e UNMIK n.o. 2006/33.

¹⁰⁵ Šero II Administrativno proceduredži pe legalno akto, artiklo 1, Rodipaske procedure.

¹⁰⁶ artiklo 55.

¹⁰⁷ “58.1 Ande e kejsora khana trubuj e zainteresirimi rig te del informacije vaj del evidentija, e kompetentno javutno administrativno badaneske trubuj pe skinisardi vaj vakerdi forma te del informacije adale rigake vaŠ e vramako periodo dendino kotar e provizije e Zakoneske.

58.2 E interesirime riga {aj te prezentirinen skrinisardi vaj verbalno informacija vi evidentno pe sako jekh vrama ande e relacija e administrativno procedurenar ...” (artiklo 58, paragrafo 1 vi 2).

¹⁰⁸ Zakono pe administrativno procedure, Oficijalno Gazeta SFRY, n.o . 47, 15. avgusto 1986. Dži akana dži kote sine jekh thaj jekh o Zakono pe Administrativno Procedure kotar e Kosovaki Asambleja, akava zakono si jekh thaj jekh e e zakoneja kotar e SFRJ e Regulaciencar kotar e UNMIK-a br. 1999/24,e amandmanija so implementirinel pes e Regulacijaja kotar e UNMIK n.o. 2000/59, jekh e „zakoneja pe zor ande e Kosovo kotar e 22. marto 1989² si o zakono so implementirinel pees ande e Kosovo ande e kejsora khana si konflikto, prioriteo si e amandmano vi subzakoneske aktija vi instrumenten so si ande kotar e UNMIK (član 1.1). Ande e PašAKERDE Naciengo jekhe vramake misije pe Kosovo, i Asambleja kotare Kosovo anela e zakonija kotar e SRSJ trujak e UMNIK-ske

¹⁰⁹ Gjilan/Gnjilane, Kamenicí/Kamenica, Shtime/Štimlje, Viti/Vitina, Gjakoví/Đakovica, Malisheví/Mališevo, Prizren, Rahovec/Orahovac, Deμan/Dečani, Istog/Istok, Kliní/Klina, Obiliq/Obilić, Fushí Kosoví/Kosovo Polje, Lipjan/Lipljan, Prishtiní/Priština, Gračanica/Gračanici, Skenderaj/Srbica, Vushtrri/Vučitrn, Laposavić/Leposaviq.

¹¹⁰ Gjilan/Gnjilane, Han i Elezit/Đeneral Janković, Kamenicí/Kamenica, Shtime/Štimlje, Viti/Vitina, Gjakoví/Đakovica, Malisheví/Mališevo, Prizren, Rahovec/Orahovac, Kliní/Klina, Obiliq/Obilić, Fushí Kosoví/Kosovo Polje, Lipjan/Lipljan, Podujeví/Podujevo, Prishtiní/Priština, Gračanica/Gračanici, Skenderaj/Srbica, Vushtrri/Vučitrn.

¹¹¹ Ande e Kamenicí/Kamenica, MCO vi MRO phendine kaj o MCSO vi o MCRC naj informiriringe emanušen kotar e RAE komuniteta. Ande e Gjilan/Gnjilanu vi Viti/Vitini,o UNHCR vi o CRPK na sine pindžarde e faktesar kaj e centrora praktikuin gasavo butikeripe. Bazirimo upral akaja praktika so si prioriteto ande e lafikeribe, ande e Gjakoví/Đakovici o UNHCR vi o KPGP phendine kaj o MCRC vi o MCSO na dena te len pes svedokija. Ande e

CRPK vi UNHCR, KPGP i UNMIK/DCA vaj komunake timora kotar e OMiK negingje gasave vakeripa vaj phendine kaj naj pindžarde gasave kejsorencar kote so o MRC vi/vaj Omco na informirina e Romen, Aškalijen vaj e Egipjanen pe gasave šaipena.

Tabela 11: “Sine li informirime e Roma Aškalije vi e Egipjana informirime kotar e MCR C vi o MCSO kaj khan dena olengere mangipena šaj te anen svedoko te del konfirmacija pe lengo identiteto?.,

Irisardo palpale phučipen	MCRS	%⁽¹⁾	MCSO	%⁽¹⁾
Va	19	76	18	66.7
Na	3	12	4	14.8
Naj sas gasavo kejsa	3	12	5	18.5
Sub-total	25	100	27	100
N/d ⁽²⁾	7	/	5	/
Total	32	/	32	/

Legenda (1) e procentija ande e akaja tabela si pe numa pe institucije so irisarde palpale o phučipen; (2) N/d phenela kaj irisardo palpale o phuipen vaj o phučipen naj sas adekvano.

Opozitno kotar e validno zakono, trin MCRC(12%) vi štar MCSO (14.8%) phutardes phendine kaj na lendine ande e praktika e procedure te len pes svedokija. O MCRC ande e Mitrović/Mitrovici phendine kaj leipe duj svedokija naj dosta thaj e kejsija si dendine ande e UNMIK-sko badani vaš e registracija, themesko statuso vi themutnengere dokumentija. Simularno adaleja o o MCSO phendinas kaj činavdas akale praktikaja te len konfirmacija kotar e svedoko te del pes konfirmacija pe manušengo identiteto. Gidijal si vi e MCRC vi MCSO ande e UNMIK-ski admiinistracija pe upruni Mitrovica, so učarela i teritorija ande e Zvečana/Zvečan. Ande e Pejć/Peć oso duj o MCRC vi o MCSO kerdine hiba khana phendine kaj e akanutne zakonsko legislacije ne dena leipe e svedokongo sar konfirmacija pe indentiteto aplikantesko, o MCO dijas konfirmacijakaj o MCRC irisarda palpales e majcered trin kejsora/slučajija/kotar e irisarde manuša so avena kotare komune so si Roma Aškalije vi Egipjana. O MCO ande pilot komunaki jekhin Mamuša/Mamushić/Mamuša na lela o vakeripa e svedokengo thaj kodoleja na dela informacije e manušenge pe kodo šaipen.

Khana e involvirimo MCRS¹¹² (3 vaj 12%) vi MCSO¹¹³ (5 vaj 18.5%) vakerela kaj dži akana naj sas trubumatar te lenpes ande e procedura e svedokija, taj kodo phenel kaj vi von na dena ine akaja informacija e manušenge so dena ine penge mangipena. Sar egzemplo, ande e Kačanik/Kaçanikue bučarne kotar e MCRC vi o MCSO phendine kaj sa e aplikantora, so si Roma Aškalije vi Egipjana džanena vaš o šaipen te ovel len svedoko. Vi palik o našipe kotar e akala procedure naj sas but trebno, akava sikavela kaj naj kerdino khančik e thamutne te aven informirime vaš e akava.

E validno zakonija vi regulative klaro phenena e rovipaski procedura so si validno vaš e registracija e permanentno themutnenge. O Matičararo musaj ande e skrinisardi forma te del e

Skenderaj/Srbica, e komunake timija dodžangle kaj vi palik olengero vakeripe e MCRC vi o MCSO proaktivno na informiringje e aplikanten kotare RAEkomuniteta..

¹¹² Kačanik/Kaçanik, Novo Brdo/Novobërdë vi Štrpce/Shtërpçë.

¹¹³ Kačanik/Kaçanik, Novo Brdo/Novobërdë, Štrpce/Shtërpçë, Suharekë/Suva Reka i Istog/Istok.

došalipa pe soste si irisardo o mangipe pe registracija, thaj šaj vi jekhvar te dikhel o angluno irisardo mangipe anglder isirisardo palpale te si neve dokazija/evidentija/. I rovipaski komisija vaš e registracija si kerdini ande e matično jekhin te te dikhen e sa rovipena kotar e manuša so si irisarde palpale¹¹⁴. Vi palik kodo so ande e validno zakonija vi regulacije pe registracija ande ematično lila¹¹⁵ naj vakerde e legalno draba ande e kejsora kote so i aplikacija si ieisardi palpale, akaja hev si perdinin e mehanizmsar vaš e rovipena so phenela pe s ande e zakono pe administrativne procedure¹¹⁶. Buteder komunen kerde komunake odborija kola dikhena palpale e komplicirime kejsora vaš e registracija ande e matično lila, thaj vi kodola kejsora kote so trubuj konfirmacija e svedokeski.e bučarne kotar e MCSO ande e enja komune phendine kaj egzistuvin gasave odborija vaš dikhipa pe irisarde mangipena¹¹⁷ vaj numa phendine kaj pe gasave kejsora bičalena pes ka MPS te oven palik dikhle¹¹⁸. Ande e vaver trin komune¹¹⁹, e bučarne kotar e MCSO phendine kaj gasave odborija nikana naj sas kerdine. Si turlije komunake praktike khana lena pes e vakeripa e svedokenge. Ande e Gjilan/Gnjilane i procedura e e svedokoncar lela pes sar drom te del pes konfirmacija pe identiteto tjah e gasave kejsora o MCRC bičavela e komisijake vaš e rovipena pe registracija ande e matično lila. O MCO kerala buti pe informiribe e aplikatenge so si Roma, Aškaliye vi Egipjana ande e praktično detalija pe akala procedure. Ande e Shtime/Štimlju o MCO vi o bubučarno aš e javutno informiribe(SOJ) informirinenan e Romen, Aškaliyen vi e Egipjanen – e aplikanten, pe akala procedure, vi o MCO pomožinela e Romen, Aškaliyen vi e Egipjanen so dena piro mangipe te sikaven vi e vaver dokumentora so trubuj te ovel pomoš e svedokenge. MCSO-es isi praktika te lel andre e svedokon khana kerela pes lafi vaš e bijamutno lil, lil pe bijande vi mule manuša, numa rodela ekstradokumentija specijalno e manušenge so si bijandime angleder o konflikto. Vaš e manuša so dživdinea vaj dživinde ande e trito thema, pe konfirmacija vaš lengo identiteto o MCRC vi o MCSO rodona i procedura e svedokoncar te avel vi e dokumentencar dendine kotar e Pašakerde nacie, taro UNHCR vaj kotar trito them kote so adava manuš trail vaj traingja ine.

Ande e Gjakoví/Đakovici MCRC phendas kaj lena e svedokon numa te olen isi personalno karta. Palik adava rodela pes kotar e svedoko te potpišinel o vakeripe anglalo matičari. MCSO kaj lena pese svedokija pe kejsora so si e nakle vramasar vaš e registracija thaj odolenge so si bijandime avrijal kotar e bolnica. Ande e bareder numero kotar e kejsora, kote si e Roma Aškaliye vi Egipjana so dena piro mangipe thaj naj len dokumentora musaj te resljaren pesko hakaj pe palik vramaki registracija. Ande e lengere kejsora akaja kondicija šaj te lel pes bizi opstrukcije soske o naibe bijamutno lil vi personalno dokumentija si problemo so astarela buteder generacije, buteder kotar o MCRC vi MCSO phenena kaj e svedokora si lengi paši familija. I kondicija kaj e svedoken musaj te ovel lenpersonalno karta si telal o zakono thaj si

¹¹⁴ Regulacije UNMIK-ske n.o. 2000/13 pe Centralno matično badani, artiklo 6 vi 7.

¹¹⁵ Zakono kotar e kosovsko Asambleja n.o. 2004/46 pe matično lila, andini regulaciencar taro UNMIK n.o 2005/21.

¹¹⁶ Zakono kotar e kosovski Asambleja n.o. 02/L-28 pe Administrativno procedura, andino e Regulacijaja kotar e UNMIKa n.o. 2006/33.

¹¹⁷ POJ Mamuša/Mamushí/Mamuša kote so kerela buti o bordo kotar e trin manuša vaš e evaluacija; Prizren, Istog/Istokvii Kliní/Klina, kote so e dikhimaske bordija/savetija/phendine kaj dži akak na sine olen ni jekh gasavo kejsor; Rahovec/Orahovac, Obiliq/Obilić, Prishtiní/Priština i Gračanica/Gračanici, kote so o bordija vaš e dikhibe phendine kaj palik ka dikhen e sa e kejsija kote so si vakeripa/konfirmacija/ kotar e svedokija.

¹¹⁸ Dečan/Dečani.

¹¹⁹ Gjilan/Gnjilane, Gjakovë/Đakovica vi Mitrovicë/Mitrovica.

administrativno kondicija pe savi džana o MCRC vi MCSO, so si konfirmirimo ande e Prishtiní/Priština vi Gračanica/Gračanici. Ande e Malisheví/Mališevu, Rahovec/Orahovco, Istog/Istokikani rig, Podujeví/Podujevu, Prishtiní/Prištini vi Gračanici/Gračanici, o odbor vaš o dikhibe pe irisarde aplikacije ande e kejsora kote si svedokijaanela decizija vi dela šaipen/odobrinela/ svedokengo vakeripe. Ande e Istog/Istikani rig ande e Kliní/Klini o UNHCR vi CRPK proceninela kaj o keripe buti pe akala odbora trubuj te dikhel pes palik soske ande e akala duj komune si e so duj matične lila. Ande e Podujeví/Podujevo e svedokija musaj te oven paši familija e aplikantosar thaj o odbori vaš e vi o jekhvar dikhibe kerela vizita e aplikanteske vi khedela aver informacije vi te agorisarel o kejsor. Odbori vaš o jekhvar dikhibe kerdas buči pe 18 gasave aplikacije thaj lendas andresa e vakerimatar e svedokengo. Simularno pe adava, e odborija vaš o vi da jekhvar dikhibe ande e Prishtiní/Prištini vi Gračanici/Gračanici kerde vizita e aplikantege kote so ande e procedure lije vakeriba e svedokengo. Ande e Dečan/Dečanima o MCSO na kerdas odboro vaš o vi jekhvar dikibe e aplikaciengo numa phendas kajlenge na trubuj, e komplicirime kejsora šaj te oven dikhle kotar e MCSO šefo, legalno badani vi kotar e MCRC-sko šerutno. Ande e 2006. berš enja rovipena si bičalde pe decizija e MPS-ke, pe kola so ande e buteder olendar o MCSO andas konfirmacija.

Ande e Prizreno MCSO vi MCRC lena e svedokenge vakeripa ande e sa kejsora. Ande e Obiliq/Obiliću o MCRC lena dosta tela i sama e svedokengo vakeripe te khedene pes evidentija vaš e Roma, Aškalije vi Egipjana – aplikantonge bizi dokumentija. OMCRC, MCO vi o MRO kerena kooperacija e svedokoncar. O MCO ande e Lipjan/Lipljanu, o bučaro vaš e relacije e Romencar, Aškalijencar vi e Egipjanencar aktivno informirrela e komune kote so train e Roma, Aškalije vi Egipjana vaš e duj tipija kotar e registracija ande e matične lila vi e svedokengere procedure. Numa nekobor manuša kotar e akaja komuna na džana te keren peski registracija soske naj informirime vaj lengi ekonomikani vi civilno situacija si bilači.

Ande e Lipjan/Lipljanu, MCRC lela e anglune aplikacije vaš e evaluacija so si dendini kotar e Centralno matično badani. Te si o aplikanto bijamo angleder 1970 berš o MRC dela konfirmacija pe kejsor. Ande e kejsora kote so o aplikanto si bijando palik e 1970 berš o MRC bičalela i aplikacija pe evaluacija ande e Centralno matično badani. Jekh thaj jekh procedurela kerela vi o MCRC ande Dečan/Dečanima.

Ande e Vushtri/Vučitrnu o MCRC vi MCSO lena e procedure ee svedokoncar vaš e konfirmacija e identetoski maškar e čave so si bijande palik e 1997. berš. Vi palik adava so nasine asavke kejsora o MCRC ande e Leposaviću/Leposaviq von palik ačoven pe gasave procedure e svedokosar te kerel pes i identifikacija numa e čavenge.

6.2.4. Personalno deipe aplikacija

Jekh thaj jekh e artiklosar 4.2 kotar e Administrativno direktive kotar e UNMIK n.o 2001/12¹²⁰, „manušenge so khamen te oven registririme ande e lila pe permanentno themutne ande e Kosovo musaj personalno te registririnen pes ande e Komunako centro vaš e registracija ande e

¹²⁰ Administrativno direktive kotar e UNMIK. 2001/12 koleja so implementirinel pes i Regulacija kotar e UNMIK n.o. 2000/13 pe Centralno matično badani .

matično lilakote so dživdinen pe akanutno momento..., O artiklo 4.3 phenela kaj ±e aplikantora thaj lenge mangipena trubuj pesar te legaren sa e dokumentora so isilen, thaj kodola dokumentora ka pomožinen olenge sar evidento pe lengo identiteto vi civilno beneficije, e dokumentora trubuj te den pes e bučaenge ande e centtaro vaš e civilno registracija vaš lengi evaluacija.,,.

Palik o artiklo 16.5 kotar e Zakonesko kosovski Asambleja pe matične lila¹²¹, vaš e registracija ande e matične lila e čavenge skola si bijame avrijal kotar e sastipaske institucije trubuj o vakeripe/evidento/ kotar o dad vi i daj, vakeripe kotar e manuš ande kasko kher bijandas pe o čavo, i manušni so dija asistencija pe bijanibe, vaj kotar e vaver manuša so dije peski pomoš khana sas o bijanipe. E bijande čave so naj registririme ande evrama kotar e 30 divesa si temato vaš e decizija ande e MCSO vaš e palik nakli vrama pe aplikantesko mangipe (artiklo 16.6).

Kodoleske sa e aplikanten so naj dokumentora thaj rodona palik e nakli vrama registracija ande e matične lilamusaj personalno te aven thaj olendar šaj te rodel pes te arakhen peske svedoko, kola so šaj te oven olengere dada vi daja, manuš ande kasko kher si kerdo o bijanipe vaj kodola so dije pomoš pe bijandipe te šaj te del pes konfirmacije pe evidentija. O kejsa avela buteder komplicirimo khana si vorba vaš e phureder manuš, čavo so si bijando ande e trito phuvja vaj manuša so si bijame avrijal kotar e sastipaski institucija, olen nane dokumentija te den evidentija pe pesko bijandipe thaj ande e situacija te anen svedoko so ka del konfirmacija pe faktija vaš oleskero bijandipe. Akala kejsora ovena bud phare khana naj dokumentija kotar e jekh generacija dži pe vaver khana vi e dajen naj dokumentija te den faktija pe lengo identiteto.

Trujal i kampanja so džala sas vaš e civilno registracija pe Roma, Aškalije vi Egipjana o UNHCR tergovela fleksibilno anglal o MCSO. O UNCHR dela peski obligacija te len pes UNHCR-ske procene/evaluacije/pe lengo implementaciono partnero vi kotar e aplikantenge familije na rodela personalno te aven ande e MCSO-sko ofiso numa khana kodo si apsolutno trubuj.

OMiK-ske MT phučle kotar e MCSO-ske aplikanteske mangipena kolenge so pomožinena o MCRC von/vaj olengere familije si tromarkerde kotar e kondicije te oven personalno adari ande e vrama kana džala sas olengeri procedura. Khana sine šaipe adava phučipen sine phučlo vi kotar o MCO, MRO, UNHCR, crpk vi kotar o UNMIK/DCA.

Sar So dikhela pes tele ande e tabela 12, buteder kotar e ekvaš MCSO (16 vaj 53.3%) phendine kaj lena ovakeripa e svedokengo thaj lengi procena o UNHCR vi o CRPK ande e anav e aplikanteski so avela kotar e Roma, Aškalije vi Egipjana na rodindoj olendar te aven personalno. Akaja relacija si teleder (39.2%) anglal o UNHCR vi CRPK. Kotar e vaver rig, e irisarde palpale phučipena kotar e MCSO sar vi kotar e CRPK vi UNHCR sikavena kaj upre tele 30% . O MCSO¹²² na ikalela avrijal i obligacija o aplikantenge so si Roma, Aškalije vi Egipjana te na avel personalno numa vi ande e kejsora khana von si prezentirime kotar e CRPK.

¹²¹ Zakono kotar e kosovski Asambleja no. 2004/46 pe matične lila, andino e Regulacijaja kotar e UNMIK no. 2005/21.

¹²² Ande e akala komune o MCSO phendine kaj e aplikantora kotar e RAE komunitete naj tromarkerde kotar e kondicije ma te oven odori, numa vi teoven reprezentirime kotar e CRGP: Mamuša/MamushÍ/Mamuša POJ; SuharekÍ/Suva Reka; Deµan/Dečane; Istog/Istok; KlinÍ/Klina; PejÍ/Peć; MitrovicÍ/Mitrovica; Zvečan/Zveµan; i Lepasavić/Lepasaviq. U KamenicÍ/Kamenici kote so MCSO phedas Va, numa te sikavel pes varesavo personalno dokumento kotar e aplikanto, voj/vov šaj te oven tromarkerde kotar e kondicije te oven personalno adari. Akava irisardo palpale phučipen sikavela šaipen pe suspendirime kondicije telal e specifično situacije. Ande e jekhutni vrama o, UNHCR vi o CRPK dije konfirmacija kaj o MCSO si fleksibilno thaj vi ande e diferencijalno momentora,

Tabela 12.: O MCSO pakala thaj lela e vakeripa vi e procene kotar o UNHCR vaj UNHCR-ske zakonsko implementaciono partnerja (CRPK) crdena pes pe mangipe o aplikanto personalno te avel khana del pes leski aplikacija/vaj pe leski familija pe ikalipe sertifikato kotar e matično lila.?,

Lela li o MCSO e vakerimatar kotar e UNHCR-vaj kotar CRPK naj personalno odori o aplikanto?	MCSO	% ⁽¹⁾	UNHCR i CRPK	% ⁽¹⁾
Va	16	53.3	9	39.2
Na	9	30	7	30.4
D'i akana nasine	5	16.7	7	30.4
Sub-totalo	30	100	23	100
n/d ⁽²⁾	2	/	9	/
Total	32	/	32	/

Legenda: (1) procentora ande e akaja tabela si kerdine numa vaš e institucije kote so sine irisardo palpale o phučipen; (2) N/d – phenela kaj o phučipen naj sa sirisardo vaj naj sas adekvatno.

E irisarde palpale phučipena kotar e UNHCR vi o CRPK sikavena kaj upral o procene pe trubumatar e kampanjako pe civilno registracija, ande e efta (30.4%) komune¹²³ na trubuja sas te rodel pesfleksibilno resljaripekotar e MCSO.

Trujali procenba kotar e UNHCR, vaš e bareder numero aplikantora- manuša kotar e Roma, Aškalije vi Egipjana so naj len dokumentora, trubuj permamentno registracija ande e matično lila. Majangle trubuj lenge registracija ande e matično lila vaš e bijande ande e komuna kote so dživdinen vaj irisarde pe sthaj pe akava momento irisarde pes thaj akana šaj te vazdenmangipe vaš e registracija ande e matične lila vaš e permamentno themutnipe¹²⁴. Kodoleske oleni nane personalno dokumentija. O aplikanto varekana našti personalno te rodel varesavo sertifikato, vov del autorizacija vavere manušeske te lel pe lesko than o sertifikato thaj del pesko personalno dokumento vaj fotokopija. Numa ande e kejsa khana o aplikanto naj personalno dokumento, akava našti te kerel pes. Adala kovle manušen na egzituin ande e lila pe personalno themutnesko statuso, thaj naj ande e themutnengere lila Lenge trubuj te ovel len hakaj pe nakli vramako registriribe. Ande e akaja o situacija o MCSO phareste kerela buči pe mangipena vaš e nakli /palik/ vramaki registracija bizi ola personalno te oven odori. Oleni simplo naj evidentija kaj vov/voj egzistul, thaj kana o aplikanto naj odori, naj kozm so trubuj fakti pe čavengo bijandipe vi identiteto.

Varesave MCSO¹²⁵ so lena o mangipe pe nakli vramaki registracija, akaja fleksibilnost limitirinen numa ande e kejsora khana e manuše so naj dokumentija praktično našti te dikhel pes. O

lela andre olengere vakeripa vi palik adava o manuš kotar e RAE komuniteta naj odori.. UNHCR vi o CRPK dije konfirmacija kaj pe dives khana sas i konverzacija akala MCSO na mangle te len o vakeripe vi i procena ande e aplikantesko anav bizi olengro personalno avipe; Gjilan/Gnjilane (numa pe jekh vrama soske jekh rom thaj romni mangle te hovaven thaj pe lengo anav mangle te registriniren čave ande e matično lila so naj lengo); Novo Brdo/Novobírdí (šaj na); PMU Mamuša/Mamushí/Mamuša; Pejí/Peć; Mitrovicí/Mitrovica; Zvečan/Zvečan; vi Leposavić/Leposavić.

¹²³ Štrpce/Shtërpçë, Malishevë/Mališevo, Rahovec/Orahovac, Deçan/Dečane, Istog/Istok, Klinë/Klina, Skenderaj/Srbica.

¹²⁴ Podujevë/Podujevo, kote so butedr kogtar e 100 RAE aplikantija lilje bijamutno lil, kolesar šaj sine te registrininen pes sar e javera manuša thaj te len personalno dokumentija, su numa jekh misal/egzemplo/ vaš akava..

¹²⁵ POJ Han i Elezit/Đeneral Janković, Kamenicë/Kamenica, Gjakovë/Đakovica, Prizren i Lipjan/Lipljane.

autorizirimo /punomošniko/(CRPK)kova so dela o mangipe musaj te sikavel i autorizacija so si potpisimi kotar e aplikanto thaj kopija kotar e leske personalno dokumentija /vaj sertifikato koleja kerel pes konfirmacija kaj si registririmo ande e matične lila.

O mangipena pe fleksibilnost kotar e UNHCR thaj o CRPK šaj te jeftisaren pes pe baza ande e komplikuipe logističko aranžmanora panle e anipeja e manuše pe than e čorore manušenge, nainformirime vi butivar namotivirime aplikantora. Akala kejsora avena buteder komplicirime khana trubuj te anel pes manuš kotar e familija. Sa akava rodela aranžmano kotar e komunake autoritetija te keren registracijaande e matično lila avrijal kotar e kancelarija trujal e mobilno timija te šaj te teljaren vi elimirinen o numero e manušengo bizi dokumentija pe lengeri teritorija. Akava si važno soskeakala manuša naj registririme ande e matično lila, gasave manuša našti te resljaren peske bazično hakaja vi obligacije. Akala manuša anena bareder kondicije pe čororipe,marginaliacija vi civilno najekhipe, pe sasti komuniteta.

7. Kampanjakere efektija

OMIK-ske MT resljarde pes e bučarnencar kotar e MCRC vi MCSO-sar te phučen olen dikhle li bareder numero e manušengo kotar e Roma, Aškalije vi Egipjana so rodena serviso pe registracija ande e matično badanija pe e dujto kvartalo ande e 2006 berš. Ande bareder numero kotar e kejsora von našti denasa statističko informacije thaj phendine peske impresije.Gasavo si o kejsa soske o proceso pe registracija ande e matično lila eksplicitno ikalela avrijal e aplikantengiklasifikacija bazirimi pe lengo komunitetako avipen vaj etničko grupa. Khanakodo šaj sas te kerel pes e MT kerde lafi e MCO vi MRO-sar sar vi e UNHCR-sar, CRPK-sar vie UNMIK-sar DCA.

Tabela 13:„E bučarenar koleja khergen lafi , sine li ande e dujto kvartalo kotar e 2006 berš bareder numero e manušengo so rodene ine dokumentija vi sertifikatora kotar e Romengi Aškaliengi vi Egipjtani komuniteta ?,

Učeder?	MCRC	% ⁽¹⁾	MCSO	% ⁽¹⁾
bareder	8	30.8	9	33.3
Bizi pharuvipen⁽²⁾	12	46.1	13	48.2
Teleder	0	0	2	7.4
Naj informacije	6	23.1	3	11.1
Sub-total	26 ¹²⁶	100	27 ¹²⁷	100
n/d⁽³⁾	6	/	10	/
Total	32	/	32	/

¹²⁶ Ferizaj/Uroševac; Gjilan/Gnjilane; Kačanik/Kaçanik; Kamenicë/Kamenica; Novo Brdo/Novobërdë; Štrpce/Shtërpçë; Viti/Vitina; Gjakovë/Đakovica; Malishevë/Mališevo; Prizren; Rahovec/Orahovac; Suharekë/Suva Reka; Deçan/Deçane; Istog/Istok; Klinë/Klina; Pejë/Peć; Obiliq/Obilić; Fushë Kosovë/Kosovo Polje; Lipjan/Lipljan; Podujevë/Podujevo; Prishtinë/Priština; Mitrovicë/Mitrovica; Skenderaj/Srbica; Zvečan/Zveçan; Vushtrri/Vučitrn; Leposavić/Leposaviq.

¹²⁷ Ferizaj/Uroševac; Gjilan/Gnjilane; Shtime/Štimlje; Rahovec/Orahovac; Fushë Kosovë/Kosovo Polje; Podujevë/Podujevo; Prishtinë/Priština; Novo Brdo/Novobërdë; Gjakovë/Đakovica; Kamenicë/Kamenica; Lipjan/Lipljan; Kačanik/Kaçanik; Deçan/Deçane; Han i Elezit/Đeneral Janković; Štrpce/Shtërpçë; Malishevë/Mališevo; Prizren; Mamuşa/Mamushë/Mamuša; Istog/Istok; Pejë/Peć; Mitrovicë/Mitrovica; Skenderaj/Srbica; Viti/Vitina; Suharekë/Suva Reka; Klinë/Klina; Vushtrri/Vučitrn; Leposavić/Leposaviq.

Legenda: (1) e procentija ande e akaja si khedine numa vaš e institucije kola so irisarde palpal eo phučipen; (2) kategorija,, so naj pharuvdi² lendine vi o MCRC vi MCSO so dije informacije numa na vakerde sas učeder o numero vaj na; (3) n/d –vakerela kaj o irisardo palpla ephučipen naj sas vakerdino vaj korektno.

Sar so sikavela i upruni tabela 13, 48.2% MCSO kasar si kerdino lafi vi o 46.1% MCRC phendine kaj naj ss učeder o numeroe dendine dokumentenge pe Roma, Aškaliye vi Egipjana¹²⁸. Palik adava, 7,4% buara kotar e MCSO phendine kaj o numero pelas teleder. Gidijal buteder kotar e ekvaš (55.6%) vaj upre tele jekh dopaš(46.1%) bučara kotar e MCSO¹²⁹ vi MCRC koleja sine kerdo lafi¹³⁰ phendine pesko gindipe kaj si jekh thaj jekh vaj teleder numerokotar e dokumentija dendino e Romenge, Aškaliyenge vi i Egipjanenge.

Jekh tretina kotar e intervjuirime bučara kotar e MCRC¹³¹ (efta vaj 30.8%) vi MCSO-ske¹³² (enja vaj 33.3%) dikljas bareder procento kotar e dendine dokumentija pe permanentno themutnipe vi pe personalno themutesko statuto maškar e Roma, Aškaliye vi Egipjana. Ande e akaja kategorija, pandž (19.2%) MCRC¹³³ sine ki situacija te sikavel/del/informacije vaš e e teleder¹³⁴ vaj maj važneder¹³⁵ bajrovipe, a e trin vaver (11.5%)¹³⁶ našti sa te den konfirmacija pe konkretno informacie soske o MCRC-i ne khedela informacije upral o etničko avipe e aplikatengo. Ande e

¹²⁸ Kamenicë/Kamenica, kote so o MCSO vakerda kaj džanela vaš jekh rodipe vaš e bijamutno lil, thaj Lipjan/Lipljan, kote so o MCSO registririndas 15 asavke egzamlia ko 2006 berš.

¹²⁹ Deštthaj jekh (40.7%) o OKMS vakerdas kaj na sine pharuvipe ko numero ikaldine dokumentondar: Hani thaj /Đeneral Janković, Štrpce/ShtĪrpćĪ, MalishevĪ/Mališevo, Prizren, Mamuša/MamushĪ/Mamuša, Istog/Istok, Pejĕ/Peć, Mitrovicĕ/Mitrovica, Skenderaj/Srbica, Kačanik/Kaçanik i Dečan/Dečane. Va { e (7.4%) o OKMS phende kaj vaj tikneder numero kotar e RAE rodije bijamutne lila (Viti/Vitina), ja palem na sine manu {a kotar e RAE komunitetura save rodine bijamutne lila (Leposavic/Leposaviq).

¹³⁰ Ko enja (34.6%) komune e MCRC na dikhline bajrovipe: Shtĕrpćĕ/Štrpce; Malishevĕ/Mališevo; Prizren/Prizren; Dečan/Dečane; Obiliq/Obilić; Fushĕ Kosovĕ/Kosovo Polje; Podujevĕ/Podujevo; Skenderaj/Srbica; Leposavic/Leposaviq. Ko duj komune (7.7%) o MCRC dingje informacija kaj naj sas bareder rodipena: KamenicĪ/Kamenica (25 evidentirime rodipa baši personalno karte) thaj Viti/Vitina (štār manuša kotar RAE komunitetura si registririme Kotar o juni 2006 berš. godine). Ano Kačanik/Kaçaniku (3.8%) e MCRC na lija nisave aplikacije baš personalno dokumentija kotar e manuša katar e RAE komunitetura.

¹³¹ Ferizaj/Uroševac, Istog/Istok, Zvečan/Zvečan, Gjilan/Gnjilane, Rahovec/Orahovac, Prishtinë/Priština, Mitrovicĕ/Mitrovica, Vushtrri/Vučitrn.

¹³² Novo Brdo/Novobërdĕ, Gjakovĕ/Đakovica, Ferizaj/Uroševac, Gjilan/Gnjilane, Shtime/Štimlje, Rahovec/Orahovac, Fushĕ Kosovĕ/Kosovo Polje, Podujevĕ/Podujevo thaj Prishtinë/Priština.

¹³³ Gjilan/Gnjilane, Rahovec/Orahovac, Prishtinë/Priština, Mitrovicĕ/Mitrovica i Vushtrri/Vučitrn.

¹³⁴ Pali e informacije, ande Gjilan/Gnjilane o numero kotar e tradimaskere lila thaj personalno dokumentija dendine e manušenge katar e RAE komunitetura kotar 98 (januar-maj 2006.) barilo ko 105 (jun-decembar 2006.). O MCRC ane Rahovec/Orahovac phende kaj panda javer 100 manuša buteder rodije thaj/ja palem lije personalno karte thaj pasaportija ko dujto kotaro 2006 beršestar. Vi kodo so naštine te phenen koborn manuša kotar RAE komunitetura lije gasavi dokumentacija, o MCRC akava kvalificirinda sar tikno bajrovipe.

¹³⁵ E manuša ande MCRC ki PrishtinĪ/Prištini na dije konkretno numero, salde vakerde kaj vaš e personalno dokumentija thaj pasaportija o numro si bareder vaš 50%. Von phendine plo gindipe kaj e aplikantonge kotar e RAE komunitetura trubujas majangle i dokumentacija baši o personalno statuso pe permanentno adresa, te šaj te len pengere hakaja/čačipena/ baši penzija. O MCRC ki MitrovicĪ/Mitrovica phenela kaj ko vakti kotar 2005 dži ko 2006 berš sine bajrovipe kotar 70% pe personalno karte, pasaportija thaj lila baši civilno registraciji dendine manušenge kotar sa e komunitetura. Numa, naštindre sine te del konkretno numerija baši e RAE komunitetura. Ande Vushtrri/Vučitrn o MCRC vakerdas kaj sine nesavo bajrovipe vaš e personalno karte vaš manuša kotar e RAE komunitetura : 71 kotar o 2006.

¹³⁶ Ferizaj/Uroševac, Istog/Istok i Zvečan/Zvečan.

Zvečanu/Zvečan i procena/dikhibe/kote si bareder o numero kotar e aplikantora so si Roma, Aškaliye vi Egipjana thaj sar resljarda peski civilno registracija, si relitirimi e projekteja pe irisaribe ande e Romani Mahala. Akava projekto dela pomoš pe irisaribe e Romengo, Aškaliengo vi Egipjanengo ande e teluni Mitrović/Mitrovica kote si zurali komponenta pe civilno registracija e potencijalo manušenge so ka irisaren pes¹³⁷. Kotar e aver rig, enja, (33.3%) MCSO-a dijas pesko dikhibe (štar vaj 14.8%)¹³⁸ vaj pendas pesko gindipe (pandž vaj 18.5%)¹³⁹ kaj si dendine bareder numero kotar e sertifikatija pe personalno statuto e themutnengo, e themutnenge so si Roma, Aškaliye vi Egipjana.

Vi pe agor, šov¹⁴⁰ (23.1%) MCRC-a vi trin¹⁴¹ (11.1%) MCSO-ske bučara phendas kaj nasine olen nisave konkretno informacije vaš e dendine dokumentija e Romenge, Aškaliyenge vi Egipjanenge thaj dije diferentno došaliba pe adava kaj:

- e bučarne kotar e MCRC na phučena e aplikanten vaš e lengo etničko avipen thaj ni jekh kotar e dokumentija pe civilno registracija na vakerela o informacije pe etničkoavipen pe dendino manuš¹⁴²;
- naj len baza kotar e informacije so kerela diferencija maškar e aplikantora so najlen dokumentora thaj kodola so silen dokumentora pe olengero etničko avipen¹⁴³; vi
- si but tikno numero kotar e mangipena dendine kotar e Roma, Aškaliye vi Egipjana vi/vaj naj aksesu dži pe nisave statističko informacije¹⁴⁴.

¹³⁷ OT OMiK-oskoro ano Zvečane/Zvečan phendas plo gindipe kaj ano 2006 berš, e dokumentengoro numero thaj atestija dendine e RAE manušenge barilo pali o projekto vaš iranipe ande Romani Mahala. O UNMIK, UNHCR, OMiK, Dumo kotar e norvegijaki khangiri (NCA), Danskako konsili pe našle manuša (DRC) thaj but javer partnerija aktivno lije than ko projekti. Jekh kotar e projekteskere prioritetija si i civilnikani registracija vaš RAE komunitetija. O MCRC ande Zvečane/Zvečan našti sas te del konkretno numerija sostar sas len problemija ki lengiri data baza, thaj vakerda numa o gindipe kaj 85% RAE manušendar save si ande kolektivno centro Osterode ande upruni Mitrovič/Mitrovici thaj isi olen nesavo dokumenti te sikaven pengoro identiteti, so sine thaj šajipe te registririnen pes. O MCRC pakjala kaj e javera manuša RAE komunitetondar si registririme ande teluni Mitrović/Mitrovica tjhaj pe javer kotora Kosovatar.

¹³⁸ Ano PodujevĀ/Podujevo, biteder sar 100 aplikantija kotar e RAE lije biamutne lila džikote džalas i kampanja baši organizirimi civilno registracija an savi lije than OKMS, OSP, e liderija kotar e RAE thaj KPGP. O OKMS ko Novo Brdu/NovobĀrdĀ phutarde vakerdas kaj pali i inicijativa kotar o KPGP bareder numero manušendar kotar e RAE komunitetura rodije thaj lije atestija vaš olengo civilno statuso: paše dujšel bijamutne lila, štar phrandibaskere lila thaj jekh meribasko lil. Thaj ani GjakovĀ/Āakovica, biteder RAE dinge aplikacija te len bijamutne lila thaj javera dokumentija baši o personalno civilno statuso kotar o juni 2006 berš. Akava ačhila pes teli konteksto projektostar pe civilno registracija e RAE manušenge kerdino kotar e švajcarijakoro Caritas, o GTZ (Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit) thaj MCO. Ko akava projekti o MCO arakhlas biregistririme manušen kotar e RAE komunitetura thaj e švajcarijako Caritas thaj o GTZ pokinde e takse baši civilno registracija. O MCO gindinela kaj kerdas pe baripe kotar 30% ano sasto registribe ko RAE komunitetura. O OKMS ano Ferizaj/Uroševco, dikhljas kaj ko dujto kotar ano 2006 berš, o numero kotar dende atestija vaš e RAE komunitetura barilas majhari 50%, numa na dije nesave konkretno numerija.

¹³⁹ Gjilan/Gnjilane, Shtime/Štimlje, Rahovec/Orahovac, FushĀ KosovĀ/Kosovo Polje thaj PrishtinĀ/Priština.

¹⁴⁰ KlinĀ/Klina, GjakovĀ/Āakovica, PejĀ/Peć, SuharekĀ/Suva Reka, Lipjan/Lipljan thaj Novo Brdo/NovobĀrdĀ.

¹⁴¹ OKMS-ija ano SuharekĀ/Suvoj Reci, KlinĀ/Klini thaj Vushtrri/Vučitrnu.

¹⁴² MCRC-ija ano GjakovĀ/Āakovici, PejĀ/Peć, KlinĀ/Klini thaj OKMS-ija ano SuharekĀ/Suvoj Reci, KlinĀ/Klini thaj Vushtrri/Vučitrnu.

¹⁴³ SuharekĀ/Suva Reka.

¹⁴⁴ Lipjan/Lipljan thaj Novo Brdo/NovobĀrdĀ. Ko Lipjan/Lipljana, e komune kotar e 2000 berš gindinena vaš lokalne manuša buteder kerena lafi baš e Albancija, Srboja, Hrvatija thaj dži ko 1,890 manuša kota e javera komunitetura.

Khana vi e MT-ija phučle akava phučipen vi e vavere akteronge e MCO-se vie MRO, e UNHCR-re vi ebučarne kotar e CRPK, sar vi e UNMIK/DCA konkretno, vi palik adava so na ine buvleder, iklile e informacije numa pe rezultatija e kampanjake kotar e nekobor komune.

Ande e Podujeví/Podujevu, o MCSO vi o MRO dije konfirmacija kaj buteder taro 100 aplikantora so si Roma, Aškaliye vi Egipjana resljardas sertifikato kotar e matično lila ande e vrama khana džalas i kampanja pe civilno registracija kote so ine involvirime o MCSO, o MRO, e liderija kotar e Romenge, Aškalienge vi Egipjansko komunitete thaj o CRPK.

UNHCR vi e terensko ofisora/kancelarije/CRPK-ske ande e Pejë/Peći phendine kaj o CRPK dikhljas 415 potencijalno kejsora ande e pandž komune ande e regiono Pejë/Peći genindoj 220 ande e Gjakovë/Đakovici, 86 ande e Pejë/Peć, 70 ande e Klinë/Klini, 25 ande e Deçan/Dečanima vi 14 ande e Istog/Istok. Akava sikada kaj isi 375 na-registririme Roma, Aškaliye i Egipjtjanija. Vi palik kodo i kampanja džala dureder, o CRPK sine ki situacija te kerel sigurno i civilno registracija ande 70 (18.7%) kotar e akala kejsija.

Ande e Gjakovë/Đakovici, UNHCR phendinas kaj o došalipe si so na siakvel pes o etničko avipen e aplikatengi pe sertifikatiya vaš e personalno themutnesko statuto, thaj kodoleske si phareste te si bareder numero kotar e Roma, Aškaliye vi Egipjana so lačeste vi lokeste nakle o proceso pe civilno registracija. Numa o CRPK kerdas intervju e 220 manušenge thaj dijas žutipen e 38 manušenge so si kotar e Romengi, Aškaliengi vi Egipjanengi komuniteta pe civilno registracija. Ande e Ferizaj/Uroševac o CRPK phendas kaj kerde intervju vi dije pomoš pe 128 manuša so si Roma Aškaliye vi Egipjana, kotar so 56 kejsora si agorisarde, 39 pe save adžikerela pes, 5 irisarde palpale vi 30 bičalde ande e vaver komune. Akava sikavela kaj vi palik adava i kampanja sine ande e peršo faza thaj planirimi te džal dureder ande 2007 berš, buteder kotar e dopaš kejsora ande e nakle komune si agorisarde. O CRPK dijas pomoš vi e vavre themutnenge kotar e vaver komune te džan ko kompententno MCSO vi MCRC. O MCO vi o MRO dije peski pomoš pe kampanja. MCO dikhlas kaj buteder kotar e 100 kejsora si pomožinde thaj ikaldas Rekomandacije te vazdel pes o gindipe pe adava kozom si važno i civilno registracija. O kejsjo ande Ferizaj/Uroševca sikavela kaj i pomoš pe lače organiziripe e MCO-ski si bud važno vaš o suksesivno/lačo/proceso te avel pes dži pe komunitete thaj te vazdel pes maškar olende o gindo.

Ande e Mitrovicë/Mitrovica o UNHCR vi o CRPK dikhle jekh bajrovipee numerengo ande e pe civilno registracija maškar e Roma, Aškaliye vi Egipcana, thaj palik olengeri informacija si bareder vaš e 10/15 kejsora kotar e 2005. pe 105 kejsora ande e 2006. O MCRC dijas konfirmacija kaj avilas pes dži pe bazično bajrovipe kotar e 70% pe numero kotar e dendine personalno karte vi tradimaske dokumentora dendine e themutnenge. u broju ličnih karata i

Vi kodo so šaj te pakjal pes kaj jekh kotor katar adala javera komunitetija si manuša kotar e RAE komunitetura, akija klasifikacija phenela kaj e komune na sikavena doborom bari sama vaš e RAE manuša. Ande Novog Brda/Novobërdë, vi kodo so nane informacije vaš e permanentno adrese, o OKMS vakerdas kaj i kampanja baši civilno registracija vaš e RAE manuša kotar e KPGP-eskiri rig andas dži kodo te bajron e atestija so sine dende ko manuša kotar e RAE komunitetura. Pali adava kana ka aven dži ko atestija baši civilno statuso, e manušen isi šajipe te khuyen ko procesi kotar e registracija thaj permanentno adresa dživdipaskiri.

putnih isprava izdatih stanovnicima. Numa o , MCSO naj sas te del informacija vaš e učeder numero.

MRO ande e Rahovec/Orahovcu phenda kaj e mangipena pe civilno registracija sine bareder kotar e Roma, Aškaliye vi Egipjanenge komunitete sar rezultato kotar e olengeri repatrijacija. Palik e olengeri repatrijacija, dešuenja familije Roma, Aškaliye vi Egipjana registriringsas pes vi naklas o proceso pe civilno registracija, sar so phenel o MRO.Si kontradiktorno o fakto so ande e jekhutni komuna o MCO phendas kaj ande e olengero ofiso andas decizija ma te legarel evidencija pe civilno registracija soske e Roma,Aškaliye vi e Egipjana si slobodno thaj šaj te džan kote so mangena. Kodoleske o gindipe e bučarengo ande e komunake badanija so kerena buti e komunencar pe iribaskero palpale ephučipen si diferentno.

O MCO ande e PejÍ/Peći džanela kaj o aktuelno irisaribe palpale e Romengo,Aškaliengo vi Egipjanengo telal o anav7 Shtatori/7. septembro thaj adava andas baeder rodipe pe certifikatora pe personalno statuto e themutnengo (30 dži 40 mangipena) kola so trubuj olenge te šaj te ikalen peske personalno karte vi tradimaske dokumentija. O ,UNMIK/DCA dikljas kaj si bareder numero pe mangipena vaš e civilno registracija so si dendine kotar e manUŠa so avile palpale thaj si Roma, Aškaliye vi Egipjana so irisarde pes spontano vaj zorasar. Buteder kotar e adala mangipena si vaš o certifikatora kotar e matične lila, so trubuj olenge te šaj te den andre ande e cikluso pe civilno registracija.

Ande e Lipjan/Lipljanu, CRPK phendas kaj sine andre ane e deipe pomoš pe civilno registracija thaj dešuenja manuša so si Roma Aškaliye vi Egipjanija sinetroamlkerde kotar e takse pokimatar sar rezultato kotar e olengeri intervencija.Akava si konfirmirimo vi kotar e MCSO-ski rig kola so sar so von phenen tromalkerde kotar e takse e dešupandžen aplikanten so si Roma, Aškaliye vi Egipjana žutimasar e CRPK-eja.

Ande e Viti/Vitini, o CRPK phendas kaj šaj sas te kerel intervju thaj te del pomoš e 25-ge Romenge,Aškaliengo vi Egipjanenge. Vaš e dešu šov trubuj sine te kerel pes civilno registarcija, numa o CRPK šaj sa te kerel sigurno i civilno registracija numa e enjenge dži akana

O MRO ande e PrishtinÍ/Priština džanela sas kaj e ande e kampanja pe civilno registracij sine kompetentno o MCSO v oi MCRC dendine baro numero dokumentengo pe civilno registracija e manušenge so si Roma, Aškaliye vi Egipjana.Pe akava dijas konfirmacija vi o MCRC so phenela sas kaj si bajrovipe e numeresko kotar e 50% vi e MCSO-sko so dikhljas kaj si bajrovipe pe mangipena vaš o deibe sertifikatorakotar e matično lila pe bijandipe, prandina sar vi sertifikato pe prandimaski situacija vi meripaske sertifikatija.

8. Rekomandacije

I. Baš centralno PISG:

1. Te krel pes jekh inter-ministeriumengiri bučarni grupa kote so ka len than o Ministeriumi baš Androne Buča, Ministeriumo baš Publično/phutardine/ buča, o Ministeriumi baš Lokalno Gavernoskiri Administracija, o Ministeriumi baš e Komunitetura thaj Manuša so iranena pes palpale thaj reprezentantura kotar e komune, te šaj te buhljaren instrukcije thaj aktivitetija save so ka oven adoptirime/lendine/ kotar e komune te šaj te:

- a) identificirinen pes e biregistririme manuša kotar Romane, Aškaleijengere thaj Egiptjanongere komunitetija;
- b) te sigjerkeren pes thaj te fascilirinen pes o procesija vaš olengoro apliciribe;
- c) te byhljarel pes o proceso kodolesar so o svedokija/jakhdikljovne/ ka šaj te sigjaren e aplikantonengere aplikacije thaj identitetoskoro arakhibe;
- d) e aplikantija ma te pokinen e administrativno pokiniba dži ko agor e 2007 beršeskoro;
- e) te krel pes jekh fleksibilno buči thaj te lel pes i reintegracija teli o PISG-eskere institucije thaj servisija, sar thaj te akceptirinen pes e dokumentija lendine kotar e paralelno strukture pali o 10-to juni 1999 berš, ano gasave thana kanaso jekhe plikante nane javer dokumentija te sikavel olakoro/oleskoro identiteto;
- f) te kren pes lokalno punktura save ka oven phangle e UNHCR-esar thaj e CRPK, džikote džala i kampanja baš civilno registriribe;
- g) ki kooperacija e UNHCR-esar thaj e CRPK-esar te keren pes čhoneskere/masekoskere/ statistike baš e aplikantogoro numero so dije aplikacija ano CRPK thaj kobor manuša sine registririme thaj pe jekh vakti te skrinisaren kobor phure si o aplikantija thaj sine murša vaj džuvlja;
- h) te pharuven pes thaj te kerel pes transmisija ko adala informacije ko sa e ofisija kotar o centralno PISG;
- i) te promovirinel pes publikno/phutardini/javno/ sama baš e civilno registriribaskiri importanca thaj te informirinen baši i kiampanja so džala;
- j) te džal pes ko Romane, Aškaliengere thaj Egiptjanongere komunitetija thaj te šaj te keren pes e civilno registriribaskere servisija kotar e mobilno timija.

2. E komunenge te den pes adekvatno haingja baš impelementacija e registracijakere aktiviteton baš e Roma, Aškalije thaj Egiptjanija;

3. Trujal jekh administrativno instrukcija te kren pes (MoIA) minimum thaj maksimum baš sako jekh sertifikati baš civilno statuso thaj servisija ma te avel pes dži pe adava nesave komune te len buteder love baš akala servisija;

4. Trujal administrativno instrukcije te sigurinel pes keripe ko jekh bordo baš komunengoro civilno statusi ano sa e komune thaj te klarificirinel pes o mandato thaj e procedure e bordeskoro savo so ka dikhel sar džala o registriribe baš civilno statuso;

5. (MPS, MoIA, thaj AoK) te sigurinen kaj i legislativa baš e civilno statusoskere registrija ka len adre thaj vužo apelo baš e procedura thaj te sigurinen kaj o MCSO ki skrinisardi verzija ka bičhavel palpale lila sa e manušenge so dinge aplikacije.

II. E Komune te:

1. Alocirinen adekvatno haingja/love/ kotar e komunengere budžetija te sigurinen e mobilno timongiri buti thaj implementiribe ko sa e aktivitetija so si phangle e registriribaja baš e Roma, Aškalije thaj e Egiptjanura;

2. Sigurinen e dokumentongiri thaj instrukcijengiri distribucija relatirime/phangle/ e Romengere, Aškaliengere thaj Egiptjanongere civilno registracijakere procesoncar ko sa e relevantno komuneakere institucije;
3. Len pes kontakt manuša kotar e Roma, Aškalije thaj Egiptjanura save so ka keren koordinacija pe komunakere aktivitetija sar thaj te kheden relevantno informacije;
4. Vazdel pes bareder sama, te den pes buteder informacije trujal e lokalno medije;
5. Keren pes koordinacijakere mehanizmija baši informacijengoro pharuvipe maškar e manuše involvirime ko akala aktivitetija thaj te planirinen pes khetanutne aktivitetija;
6. Adoptirinel/te lel pes/ bareder sama baš e džuvlja thaj te asistirinen pes e daja thaj e tikne čhave so bijandžona khere, te šaj te registririnen pes sa e neve bijame čhave;
7. Angažirinen komunakere mobilno timija ano sa e informacijakere thaj edukacijakerea aktivitetija phangle e dajencar thaj e čhavengere sastipasas; civilno registriribe ko neve bijanipa; vakciniribe; avipe dži pe komunakere sastipaskere servisija; thaj te involvirinen ano primarno sastipaski griža/sama/ e socijalno institucijen an pengere aktivitetija;
8. Te zurarel pes i kooperacija e Romencar, Aškaliencar thaj e Egiptjanoncar (e romane, aškaliengere thaj egiptjanongere lideroncar; grupe kotar e romane, aškaliengere, egiptjanongere romnja thaj džuvlja; phureder romnja thaj e na-sastipskere manuša save so dena asistencija e džuvleng save so bijanena an pengere khera) thaj e relevantno institucije (MCO, MRO, komunakere Departmentija baš Sastipe, Socijala thaj Familijakere Sastipaskere Centrija; Centrija baš Socijalno Buča) pe sa olengere aktivitetija;
9. Kote so šaj, te regrutirinen pes membrija/manuša/ kotar e Romane, Aškaliengere thaj Egiptjanongere komunitetija, leindoj kate vi e džuvlen, na numa ano MCRC, MCSO thaj MCO, numa vi ano Familijakere Sastipaskere Centrija thaj te promovirinen pengere manušen ano Centrija baš Socijalno Buti;
10. Te motivirinen pes e Romane, Aškaliengere thaj Egiptjanongere komunitetija te pharoven informacije baš e sa aktivitetija save so kerena pes baš e Roma, Aškalije thaj Egiptjanura sar vi te len sama baš e dajengiri thaj e čhavengiri civilno registriribe thaj sastipe.

Aneks 1

Komune thaj pilot komunakere jekhina an save o OT thaj o MiK khedingje informacije save si an kodo reporto

Regiono OMiK-sko	Opštine	Pilot komunake jekhina
Gjilan/Gnjilane	Gjilan/Gnjilane	Hani i Elezit/Đeneral Janković
	Kamenicë/Kamenica	
	Novo Brdo/Novobërdë	
	Shtërpçë/Štrpce	
	Kaçanik/Kaçanik	
	Viti/Vitina	
	Ferizaj/Uroševac	
	Shtime/Štimlje	
Sub total	8	1
Prizren	Prizren	Mamuša/Mamushí/Mamuša
	Suharekë /Suva Reka	
	Malishevë /Mališevo	
	Rahovec /Orahovac	
	Gjakovë /Đakovica	
Sub total	5	1
Prishtinë/Priština	Prishtinë/Priština	Gračanica/Graçanicí*
	Podujevë/Podujevo	
	Obiliq/Obilić	
	Fushë Kosovë/Kosovo Polje	
	Lipjan/Lipljan	
Sub total	5	1
Pejë/Peć	Pejë/Peć	Junik
	Deçan/Dečane	
	Istog/Istok	
	Klinë/Klina	
Sub total	4	1
Mitrovicë/Mitrovica	Mitrovicë/Mitrovica	
	Skenderaj/Srbica	
	Vushtrri/Vučitrn	
	Zvečan/Zvečan	
	Mitrovicë/severna Mitrovica **	
	Leposaviq/Leposavić	
Sub total	5	0
Total	28	3+1*

Legenda: * Gračanica/Graçanicë naj PMU numa sila varesave administrative ofisora vi servisija so astarela o temato kotar e akava reporto; **UNMIK-ski Administracija ande e teluni Mitrovicë/Mitrovici (UUM).

Aneks 2: Komunake takse (ande e evrija)vaš o deibe sertifikato pe personalno themutnengo statuto

Tipu kotar e sertifikato	Komuna ⁽¹⁾																														
	FE/UR	GN	HE/DJ	KA	KK	NB	SM	ST	VI	GJ/DA	ML	MM	PZ	RH	SR	DC	JU	IS	KL	PE	OB	FK/KP	LI	PJ	PR	MI	SE	ZV	MIN	VU	LE
Bijandipe ⁽²⁾	1.00	1.50	1.00	1.00	1.00	2.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	0.50	0.50	1.00	1.00	1.50	1.50	2.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	2.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Prandin ⁽³⁾	1.00	1.50	1.00	1.00	1.00	2.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	0.50	0.50	10.00	1.00	1.50	1.50	2.00	2.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	2.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Prandimaski situacija ⁽⁴⁾	1.00	6.50	2.50	2.50	2.00	2.00	5.00	1.00	2.50	3.00	10.00	1.00	1.00	3.00	5.00	1.50	1.50	2.00	3.00	1.00	1.00	3.00	1.00	5.00	1.00	1.00	5.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Konfirmacija pe dad/dej ⁽⁵⁾	1.00	2.50	0.00	1.00	5.00	0.00	5.00	na	2.50	0.00	1.00	na	na	1.00	na	1.50	1.50	2.00	1.50	1.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	2.00	1.00	1.00	0.00	1.00
Muklipe (reflektirimo ande e sertifikato pe prandinaski situacija) ⁽⁶⁾	1.00	1.50	1.00	1.00	1.00	2.00	5.00	na	2.50	0.00	1.00	0.50	1.00	3.00	5.00	1.50	1.50	2.00	3.00	1.00	1.00	3.00	1.00	5.00	1.00	1.00	5.00	1.00	1.00	0.00	1.00
Meribaski lista ⁽⁷⁾	1.00	1.50	1.00	1.00	2.00	2.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	0.50	0.50	1.00	5.00	1.50	1.50	2.00	1.00	2.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Evidento kaj o manuš si dživdo ⁽⁸⁾	1.00	2.50	1.00	1.00	2.00	2.00	1.00	1.00	2.50	3.00	10.00	1.00	1.00	10.00	5.00	1.50	1.50	2.00	3.00	2.00	1.00	1.00	5.00	3.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	2.00	1.00
Pharuvipe bazirimo uprale arhivirimi matično badani ⁽⁹⁾	6.00	2.50	1.00	1.00	5.00	8.00	1.00	1.00	na	6.00	na	2.50	0.50	1.00	0.00	2.50	2.50	2.00	na	1.00	1.00	na	1.00	1.00	1.00	0.00	na	0.00	0.00	na	0.00
Ivakeripe e svedokesko ⁽¹⁰⁾	0.00	2.50	2.50	1.00	1.00	na	1.00	0.00	2.00	1.00	1.00	na	0.50	1.00	0.00	2.50	2.50	2.00	na	1.00	1.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	2.00	1.00	1.00	0.50	1.00
Decizija kolaja šaj te kerel pes i registracija ande e bijandine matično lila ⁽¹¹⁾	6.00	3.50	5.00	1.00	5.00	na	1.00	0.00	5.00	6.00	1.00	1.00	0.50	3.00	0.00	1.50	1.50	2.00	5.00	5.00	1.00	na	1.00	2.00	2.00	3.00	0.00	3.00	3.00	0.00	3.00
Pharuvipena ande e sertifikatora ⁽¹²⁾	6.00	3.50	5.00	1.00	5.00	8.00	5.00	na	5.00	6.00	1.00	na	0.50	3.00	5.00	3.50	3.50	2.00	5.00	na	1.00	8.00	1.00	5.00	2.00	3.00	10.00	3.00	3.00	10.00	3.00

Legenda: (1) Ande eakaja tabela si e komune telal e akala akronimora: Ferizaj/Uroševac (FE/UR); Gjilan/Gnjilane (GN); Han i Elezit/Đeneral Janković (HE/DJ); Kačanik/Kačanik (KA); Kamenicë/Kamenica (KK); Novo Brdo/Novobërdë (NB); Shtime/Štimlje (SM); (ST); Viti/Vitina (VI); Gjakovë/Đakovica (GJ/DA); Malishevë/Mališevo (ML); Mamuša/Mamushë/Mamuša; (MM); Prizren (PZ); Rahovec/Orahovac (RH); Suharekë/Suva Reka (SR); Deçan/Deçane (DC); Junik (JU); Istog/Istok (IS); Klinë/Klina (KL); Pejë/Peç (PE); Obiliq/Obilić (OB); Fushë Kosovë/Kosovo Polje (FK/KP); Lipjan/Lipljan (LI); Podujevë/Podujevo (PJ); Prishtinë/Priština (PR); Mitrovicë/Mitrovia (MI); Skenderaj/Srbica (SE); Zvečan/Zveçan (ZV); UAM Mitrovicë/Mitrovia North (MIN); Vushtrri/Vučitrn (VU); Leposavić/Leposaviq (LE).

(2) Sertifikato kotar e bijandipaske mati-ne lil: Prizren i Mamuša/Mamushë/Mamuša si majteluni taksa kotar e 0.5 €. Biç komune implementirinen taksa kotar e 1 €. Maju-çi taksa si ande e Skenderaj/Srbici i Istog/Istoku, kotar e 2 €.

(3) Sertifikato kotar e prandimaski mati-ne lila: I taksa si but u-i ande e Rahovec/Orahovcu (10.00 €).

(4) & (6) Takse vaļ deibe sertifikato pe prandinaski situacija si kotar e 1 € d'i pe 6,5 € vi resljarela vi 10 € ande e Malishevë/Mališevu.

(5) Konfirmacija pe dej/dad: Akava serviso si bizi love ande e țtar komune (Vushtrri/Vučitrn, Lipjan/Lipljan, Gjakovë/Đakovica, Novo Brdo/Novobërdë) vi jekh PMU (Hani i Elezit/Đeneral Janković). Maju-o pokimos si 5 € pokinela pes ar

Kamenicë/Kamenici i Shtime/Štimlju. (7) Meribaski lista: Suharekë/Suva Reka pokinel pes 5 €.

(8) Evidento kaj o manu { si d'ivdo si bud u~i thaj resela d'i pe 10 € ande e Rahovec/Orahovcu i Malishevë/Mališevu.

(9): Pharuvipe bazirimo uprale arhivirimi mati~no badani Akava serviso si bi lovengo ande e {tar komune : Leposaviq/Leposavić, Zvečan/Zvečan, Mitrovicë/Mitrovica i Suharekë/Suva Reka. Unuma ande e Novom Brdu/Novobërdë si kotar e

(10) Vakeripe e svedokesko: bi lovengo ande e komune Ferizaj/Uroševac, Štrpcë/Shtërpçë, Suharekë/Suva Reka i Podujevë/Podujevo.

(11) Decizija kolaja {aj te kerel pes i registracija ande e bijandine mati~no lila si numa ande {tar komune vi si 6.00 € ande e Ferizaj/Uroševcu i Gjakovë/Đakovici.

(12): Pharuvipena ande e sertifikatora O pokimos si bud u~i , 10.00 € ande e Skenderaj/Srbici i Vushtrri/Vučitrnu.

